

مقام معظم رهبری :

فشار واردات کشور را از پای درمی آورد

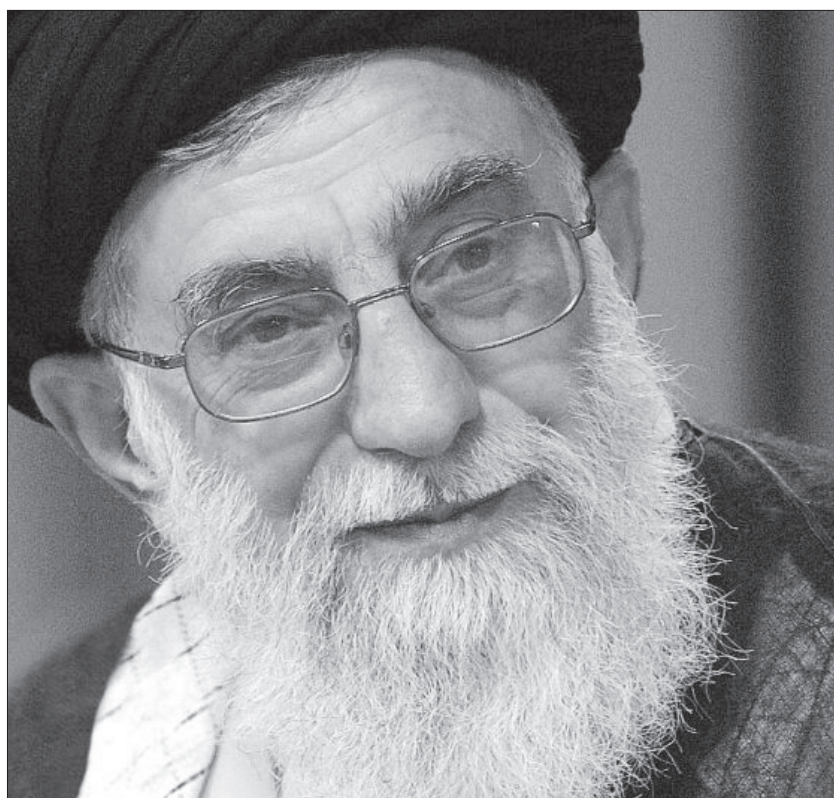
*** کاری کنید
که محصولات کشور
مقهور واردات نشود**

رشد روزافزون واردات انواع کالاها و خدمات با وجود کمبود منابع ارزی موجب انتقاد و ناراحتی جامعه ایرانی شده است.

مقام معظم رهبری نیز که تاکنون چندین بار مدیریت واردات را برای جلوگیری از آسیب خوردن تولید داخلی ضرورت دانسته اند بار دیگر به این مسأله اشاره کردند. ایشان در دیدار اعضای ستاد بزرگداشت روز ملی مهندس گفتند، کاری کنید که محصولات کشور مقهور واردات نشود.

بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار اعضای ستاد بزرگداشت روز ملی مهندس که در تاریخ ۱۳۹۳/۱۱/۶ برگزار شده بود، در همایشی که به همین منظور در سالن اجتماعات برج میلاد برپا شد، انتشار یافت.

در صفحه ۱۲

ضرورت تغییر ذهنیتها بر پایه اقتصاد مقاومتی

بهمن دانایی

رشد اقتصادی ایران در سالهای پس از پایان جنگ تحمیلی عراق علیه ایران با فراز و فرودهای حیرت انگیز همراه شده است. رشد منفی حدود ۶ درصد در سال ۱۳۹۱ و حدود ۲ درصد در سال ۹۲ و احتمالاً ۲ تا ۳ درصد در سال ۱۳۹۳ (که امیدوارم مثبت باشد) به معنای این است که در دهه ۱۳۹۰ ایران رشد منفی را تجربه کرده و باتوجه به نرخ رشد جمعیت کشور که حدود ۱/۳ درصد در سال به طور متوسط است یعنی اینکه درآمد سرانه ایرانیان کمتر و قدرت خرید آنها تنزل یافته است. در سالهای پس از پایان جنگ تا امروز، نرخ تورم ایران همواره ۲ رقمی بوده است و در سالهای ۱۳۷۳، ۱۳۷۴ و ۱۳۹۲ به بالاتر از ۳۵ تا ۴۰ درصد رسیده است. کاهش رشد سرمایه گذاری، تراز منفی تجارت خارجی و بدتر شدن رابطه مبادله خارجی رشد و تثبیت نرخ بیکاری جوانان تحصیل کرده در حد ۲۵ درصد در یک دهه سپری شده از پیامدهای اداره ناکارآمد اقتصاد کلان در سالهای پس از جنگ تحمیلی است. این رویداد تأسف بار در حالی رخ داده است که در این سالها ۵ برنامه توسعه اجرا شده و سند چشم انداز توسعه ۲۰ ساله تا ۱۴۰۴ نیز تصویب شده است.

در صفحه ۳

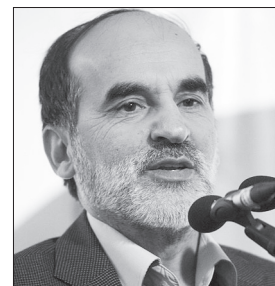
خوشحالی دهها هزار چغندر کار زحمتکش ایرانی از تلاش وزیر جهاد کشاورزی

وزارت جهاد کشاورزی ایران در ۸ سال فعالیت دولت های نهم و دهم هرگز از توانایی های ذاتی، سازمانی و قانونی خود برای تنظیم بازار محصولات کشاورزی به نفع تولید استفاده نکرد. مدیران دولت های قبلی در وزارت جهاد کشاورزی با این توجیه که باید در درون دولت هماهنگی باشد به شکل عجیب و غم انگیزی از خود سلب اختیار کردند و تجارت خارجی بر تولید کشاورزی استیلا پیدا کرد. وضع گونه ای بود که گویا تولیدات داخلی هیچ حامی در دولت ندارد.

در صفحه ۲

تعرفه های موجود از کالاهای کشاورزی حمایت نمی کنند

* حسین صفایی

وضع تعرفه برای واردات به ویژه محصولات کشاورزی یک اقدام قانونی، تاریخی و ضروری است. در همین شرایطی که سازمان تجارت جهانی کشورها را به تجارت آزاد دعوت می کند هنوز شمار قابل اعتنایی از کشورهای جهان حتی تعرفه واردات را به مثابه یک ابزار نیرومند در دستور کار دارند و از آن استفاده می کنند. گزارش حاضر که «خلاصه مدیریتی بررسی تعرفه بخش کشاورزی در ایران و تجارت جهانی» است می تواند مورد استفاده دولت و مدیران میانی تصمیم گیر در سطوح وزارتخانه ها قرار گیرد.

در صفحه ۱۰

در صفحات دیگر

ستون خالی واردات
در زمستان تاریخی

واگذاری بازار به اتحادیه های
خصوصی با مدیران دولتی

رکود سرمایه گذاری صنعت شکر
تهدید ثبات موجود

دیدگاه کارشناسی دولت به شکر
در ایران

تعرفه های موجود از کالاهای
کشاورزی حمایت نمی کنند

انجمن صنعتی کارخانه های قند و شکر ایران

خوشحالی ده‌ها هزار چغندر کار زحمتکش ایرانی از تلاش وزیر جهاد کشاورزی

محمود حجتی وزیر محترم کشاورزی با درک کامل از شرایط تأسیسات تولید داخلی قند و شکر قانون ممنوعیت واردات تا رسیدن به نقطه تعادل در تولید داخل و میزان واردات شکر را اجرایی کرده است. با وجود ترندهای گوناگون برخی از تجار شکر برای مرعوب کردن حامیان تولید داخلی و خراب کردن ذهن مسئولان ارشد دولت، اما وزیر محترم جهاد کشاورزی روی حرف خود ایستاد و اجازه واردات شکر را نداد. استدلال منطقی و قانونی وزیر جهاد کشاورزی از مصوبه‌ها و استناد به قانون برنامه پنجم و قانون افزایش بهره‌وری محصولات کشاورزی موجب شد تا مدیران میانی که عادت کرده بودند مجوز واردات شکر را بدهند و بعد توجیه کنند، توانایی‌هایشان سلب شد.

توقف واردات شکر در عدد ۸۳۰ هزار تن با وجود فشارهای فوق‌العاده‌ای که از جهات مختلف بر وزارت جهاد کشاورزی وارد آمد، موجب شده است که واردات شکر در زمستان امسال برای نخستین بار در همه سال‌های پس از ۱۳۸۴ به این طرف صفر شود. این وضع و ایستادگی وزیر محترم در نشست ۶ اسفند امسال که برای وضع تعرفه برقرار شده بود و برخی از مدیران تلاش کردند تعرفه واردات شکر را کاهش دهند موجب خوشحالی تولیدکنندگان شده است. واقعیت این است که اگر وزیر محترم جهاد کشاورزی و معاونان او در برابر دوستان و هواداران واردات شکر نمی‌ایستادند تولید داخلی امسال بیش از این به محاق می‌رفت. امید کشاورزان به حمایت دولت و سازماندهی مناسب تولید موجب شده است که تولید شکر در سال ۱۳۹۳ در بهترین موقعیت قرار گیرد. اگر حمایت‌های فعلی با همین میزان و با همین استدلال‌های نیرومند و قوی ادامه یابد بدون تردید روزی می‌رسد که تولید داخلی می‌تواند در شرایط مساعد قرار گیرد.

دهم این قانون‌ها را کنار گذاشت و واردات انبوه را با استفاده از درآمدهای سرشار ارزی حاصل از صادرات نفت در دستورکار قرار داد. دولت یازدهم که بر سر کار آمد بسیاری از مدیران و صاحبان واحدهای تولیدی در صنایع غذایی علاقه‌مند بودند وزیر جهاد کشاورزی فردی باشد که این مواد قانونی را احیا کند.

وقتی مهندس محمود حجتی وزیر کشاورزی دولت یازدهم شد این خوشحالی نصیب کشاورزان و بخش صنعت غذا شد که یکی از طرفداران اصولی تولید داخلی بر سر کار آمده است. احیای ماده ۱۶ قانون یادشده و همچنین اجرای قانون معطل مانده انتزاع وظایف کشاورزی و سپردن نهادها و سازمان‌های مرتبط با واردات مواد کشاورزی به وزارت جهاد کشاورزی موجهی از خرسندی تا همین امروز ایجاد کرده است. معاونان تولیدی وزارت جهاد کشاورزی و برخی دیگر از معاونان با وجود نگاه نه‌چندان مساعد مدیریت ارشد تجارت خارجی در این وزارتخانه اما کار حمایت از تولید داخلی را در صدر کارها قرار داده‌اند.

از صفحه اول شرایط تأسیسات بار یادشده پس از آنکه وزارتخانه‌های صنعت و بازرگانی ادغام شدند بدتر شد و تولید داخلی کاملاً از صحنه تصمیم‌گیری‌های حمایتی محو شد.

تولید داخلی شکر و برنج به‌عنوان دو کالای اصلی سودآور از سال ۱۳۸۵ به بعد به اندازه‌ای در مضیقه قرار گرفت که مجلس دست به کار شد و قانونی را به نفع وزارت جهاد کشاورزی و در جهت جلوگیری از سقوط کامل تولید داخلی وضع کرد. از طرف دیگر در مجلس و در زمان بررسی و تصویب قانون برنامه پنجم توسعه گام‌های بلندی برای حمایت از تولید داخلی کالاهای اساسی برداشته شد.

بند (ب) ماده ۱۴۵ قانون برنامه پنجم توسعه و همچنین ماده ۱۶ قانون افزایش بهره‌وری محصولات کشاورزی، دولت‌ها را مکلف کرده‌اند به منظور حمایت از تولیدات داخلی، برای واردات کلیه کالاها و محصولات بخش کشاورزی تعرفه مؤثر وضع کنند، به گونه‌ای که نرخ مبادله همواره به نفع تولیدکننده داخلی باشد. اما دولت

یادداشت

دعا و آرزوی سال نو

وقت و زمان، در هر پلک‌زدنی و آن به آن می‌آید و جان و جسم، رفتار و کنش آدمیان را متأثر می‌کند و چون باد می‌رود.

خوشبختی نوع انسان، یکی هم این است که زمان، پیر و جوان، شاه و گدا، دانشمند و عامی، سیاه‌پوست و سفیدپوست، ایرانی و آمریکایی، کشاورز و کارگر، کارخانه‌دار و بانکدار را یکسان نگاه می‌کند و هیچ آدمی در هیچ دوره‌ای و با هر میزان اقتدار و شکوه هرگز چنان نیرومند نیست که آن را نادیده بگیرد و مقهورش کند. این گونه اگر نبود، حتماً روزگار بر آدمیان سخت‌تر و تنگ‌تر می‌شد و ناتوانان رنج عظیم می‌بردند و زورگویان، زندگی آدمی را تباه‌تر می‌کردند.

روزهای بهاری این ویژگی را دارند که چشم و گوش انسان را باز و تیز می‌کنند تا گذر زمان را روشن و واضح‌تر ببینند و بشنوند. طبیعت در بهار زنده می‌شود و به آدمی یاد آور می‌شود که نو به نو شدن در ذات و نهاد او نیز پنهان شده و همتی باید کند تا آن را از قوه به فعل درآورد. بهار که می‌آید، ایرانیان بر پایه آیین دیرین آماده جشن و شادمانی می‌شوند و با هر میزان از دارایی و ناداری به استقبال روزهای سبز می‌روند. این روزها اما شاید فرصتی باشد که هر شهروند ایرانی از دولت‌مرد گرفته تا کارگر و کشاورز، روشنفکر و کارخانه‌دار، استاد و دانشجو، شاغل و بیکار، دقایقی را به کارنامه سال سپری شده اختصاص دهند و چشم‌انداز و افق آینده را نیز نگاه کنند. حتماً در این ارزیابی، روزهای اندوهناک و ناراحت‌کننده در کنار روزهای شاد و بالنده را با دقت بیشتر در برابر دیدگان خواهیم آورد و نارسایی و کاستی‌ها را در کنار دانایی و توانایی قرار خواهیم داد. می‌دانیم اما زندگی بی‌فراز و نشیب همچون رانندگی در اتوبانی فراخ و خلوت است که راننده را کرخت و بی‌حس می‌کند و خواب را به چشمان او می‌آورد.

زندگی بدون فراز و فرود نبوده و نخواهد بود و مسوولیت و تعهد در ذات آن قرار دارد و هر شهروندی به میزانی که در اختیار و وظیفه دارد، باید برای آسایش هموعان تلاش کند. هر شهروند ایرانی در روزهای آغاز بهار زیبا و قشنگ و در خلوت خویش برای خود و خانواده، دوستان و فامیل، بهترین آرزو و دعا را دارد. نگارنده نیز آرزوی بزرگش این است که هم‌میهنان بردبار از شر تورم و گرانی که تجسم و تبلور شیطان است، در امان باشند. این همزاد شیطان و دیو پلید اگر مهار نشود و آزادانه و بی‌پروا عمل کند، روز و روزگار میلیون‌ها ایرانی را سیاه و تباه می‌کند و دسترنج آنها را در آتش خود می‌سوزاند و نابود می‌کند. یک آرزوی دیگرم - که آرزو و دعای همه دلسوزان این مرز و بوم است - رهایی خانواده‌های اسیر شده در پنجه اجاره‌نشینی بی‌رحم است و می‌دانم که عبور از این رنج جانکاه چقدر خوشبختی و خرسندی برای مستاجران به همراه دارد. این دو آرزو در یک مسیر قرار دارند و توانایی‌های این آب و خاک به اندازه‌ای است که برآوردن آنها را ممکن می‌کند. به امید روزهایی که شهروندان ایرانی در جای جای این مرز و بوم از پلیدی‌های تورم مصون باشند.

* محمدصادق جنان‌صفت

شرکت قند اصفهان تندیس و لوح ملی محیط زیست و صنعت سبز را دریافت کرد

در سال‌های اخیر به دلیل توجه بی‌شائبه به امر حفظ و صیانت از محیط زیست، تمامی تلاش و حمایت خود را در به اجرا درآوردن پروژه‌های زیست محیطی به کار گرفته است. همکاری با سازمان محیط زیست و اجرای پروژه زیست محیطی ساخت تصفیه‌خانه پساب صنعتی مدرن گویای حمایت همه‌جانبه مدیریت ارشد سازمان می‌باشد. در پی دعوت برگزارکنندگان همایش ملی محیط زیست و صنعت سبز در تاریخ‌های ۲۶ و ۲۷ آذرماه ۹۳ که در سالن همایش‌های دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با حضور استاندار محترم استان اصفهان، ریاست محترم سازمان محیط زیست اصفهان، ریاست محترم دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و نمایندگان محترم مردم اصفهان در مجلس شورای اسلامی برگزار گردید، لوح و تندیس این همایش به شرکت قند اصفهان اهدا شد.

* تشریح شکر این موفقیت را به همکارانمان در شرکت قند اصفهان تبریک می‌گوید.

تصحیح و پوشش

سی و ششمین دوره سمینار سالانه کارخانه‌های قند و شکر ایران

مرکز بررسی و تحقیق و آموزش صنایع قند ایران با همکاری انجمن صنفی کارخانه‌های قند و شکر ایران، مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه بذر چغندر قند کرج و شرکت توسعه نیشکر و صنایع جانبی برگزار می‌نماید:

* **زمان سمینار:** ۱۶ و ۱۷ اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۴
(6-7 May 2015)

* **مهلت ارسال مقالات:** ۱۳۹۴/۰۱/۱۵

* **مکان برگزاری سمینار:** کرج، جاده ماهدشت، روبروی ترمینال شهید کلاتسری، روبروی پل اتوبان مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه بذر چغندر قند کرج. علاقه‌مندان به تشکیل غرفه در نمایشگاه جنب محل برگزاری سمینار در کرج می‌توانند با اطلاع قبلی

برای انتخاب محل استقرار غرفه با دفتر مرکز بررسی قند ایران و با تلفن ۰۵۱-۳۳۹۲۰۸۸۳-۳۳۹۲۰۸۵۵ یا با مؤسسه اصلاح بذر کرج آقای دکتر محمدیان ۰۵۱-۱۳-۳۲۷۰۲۶-۰۲۶ تماس حاصل نمایند. هزینه خدمات فوق پس از تعیین نوع و فضای مورد نیاز، تعیین می‌شود. مهلت ثبت نام جهت شرکت در سمینار و نمایشگاه حداکثر تا تاریخ ۱۳۹۳/۰۱/۱۵ می‌باشد.

ضرورت

تفسیر ذهنیت‌ها

بر پایه اقتصاد مقاومتی

از صفحه اول

چرا چنین وضعی را در اقتصاد کلان ایران شاهدیم؟ یکی از دلایل آن - تأکید می‌کنم یکی از دلایل - این است که دولت‌های ۴ گانه‌ای که پس از جنگ بر سرکار آمده و مهار دولت را در اختیار گرفته‌اند، سیاست‌های متناقض، متضاد و غیرهمسو را پسنندیده و مطابق آن عمل کرده‌اند. این مسأله را می‌توان از تحولات سیاست‌های اقتصادی در دولت‌های پنجم و ششم از یک‌طرف، هفتم و هشتم از سوی دیگر و همچنین دولت‌های نهم و دهم و اکنون نیز دولت یازدهم به خوبی لمس کرد. سیاست‌های اقتصادی این دولت‌ها عموماً با نگاه سیاسی آنها عجین شده و تحولات را به سویی رانده است که برآیند و نتیجه آن مفید نبوده و افتخاری نمی‌آفریند.

شاید براساس همین مشاهدات بوده است که مقام معظم رهبری به‌عنوان عالی‌ترین مقام کشور در حوزه مدیریت عالی، پایه‌های اقتصاد مقاومتی را بنا نهاده و بذره‌های آن را به‌مرور در زمین اندیشه و عمل اقتصاد ایران پاشیدند. مقام معظم رهبری سال‌های طولانی است که به دولت، مجلس و سایر نهادهای مؤثر در اداره جامعه هشدار می‌دهند که باید اقتصاد ایران گونه‌ای باشد که در برابر پدیده‌های نامساعد خارجی قابلیت مقاومت و تداوم داشته باشد و با هر حرکت خارجی در سطوح گوناگون پایه‌های آن به لرزه در نیاید. این دیدگاه ایشان مبنی بر اینکه اقتصاد ایران باید اقتصادی با نشاط، نیرومند، بالنده و مقاوم باشد به مرور نزد کارشناسان، اقتصاددانان و مردان دولت پذیرفته شده و جاافتاده است. آنچه تحت‌عنوان اقتصاد مقاومتی تدارک دیده و کلیات آن تصویب شده است به‌صورت خلاصه این است که کسب‌وکار ایرانیان نباید تابعی از تصمیم‌های بیرون از مرزها باشد و آنها را گرفتار بند و بست شرکت‌های غول‌پیکر سیاسی - اقتصادی در دنیا کند.

مردم ایران باید اقتصادی داشته باشند که ضمن تعامل مثبت با اقتصاد جهان و استفاده از تجربه‌های خوب و پیش‌برنده جهانی اما مستقل و تحت اراده ایرانیان باشد. اقتصاد مقاومتی معنایش افزایش درجه استحکام ضریب خوداتکایی به تولیدات داخلی است تا در گردبادهای حوادث سیاسی با تزلزل مواجه نشود. درآمد حاصل از صادرات نفت‌خام ایران در اقتصاد مقاومتی برای توسعه سرمایه‌گذاری زیربنایی و رفاه آتی و آبادی بیشتر ایرانیان هزینه شود.

استدلال‌های قدرتمندی که در مفاد و ماهیت اقتصاد مقاومتی تهیه و تصویب شده وجود دارد از آنجایی سرچشمه می‌گیرد که مقام معظم رهبری سال‌های طولانی در مناصب اجرایی حضور چشمگیر داشته و در همه سال‌های پس از ۱۳۶۸ تا امروز از نزدیک مسایل کلان و میانی تحولات و رویدادهای اقتصاد ایران را مطالعه می‌کنند. این یک مزیت بزرگ است که دولت‌ها باید از آن استفاده کرده و آنچه تحت‌عنوان اقتصاد مقاومتی تهیه شده است را در کانون توجه قرار دهند. اقتصاد مقاومتی برآیند و دستاورد نتایج مطالعات ده‌ها اقتصاددان، کارشناس و فعال اقتصادی ورزیده و تراز اول امروز ایران است که برای تهیه آن تازه‌ترین آمارها و اطلاعات از ایران و جهان را گرد آورده و در تحلیل نهایی از آنها استفاده کرده‌اند.

اجرای ناقص

واقعیت این است که با وجود گذشت یک‌سال از ابلاغ اقتصاد مقاومتی آنچه در عمل توسط وزارتخانه‌ها اجرا شده است، با ماهیت اقتصاد مقاومتی فاصله دارد. برخی رفتارها و تصمیم‌های اتخاذ شده به‌ویژه در بخش مدیریت میانی در حوزه اجرایی نشان نمی‌دهد که تصمیم‌سازان درک دقیق و درستی از ماهیت اقتصاد مقاومتی دارند. این دسته از مدیران همچنان روی ریل ذهنیت قبلی حرکت کرده و ارابه اقتصاد ایران را به سمتی می‌برند که با روح کلی اقتصاد مقاومتی تدارک‌دیده تفاوت‌های چشمگیری دارد. اگر بخواهیم از کلیات عبور کرده و به‌مصادقاها اشاره کنیم می‌توان موضوع کلی و پایه‌ای «تجارت خارجی محصولات کشاورزی و کالاهای اساسی» را بررسی کرد. درحالی‌که مفاد و روح کلی اقتصاد مقاومتی این است که تولید داخلی باید پایه و اساس باشد و تجارت خارجی تابعی از تولید داخلی شود اما متأسفانه به هر دلیل که امیدواریم فقط ناشی از درک نادرست باشد، چنین سازگاری دیده نمی‌شود. رشد روزافزون واردات انواع کالاها با وجود تنگناهای ارزی و تلاش برخی از مدیران میانی برای توجیه واردات انبوه شکر، برنج، روغن نباتی، ذرت، گندم و... نشان از همین معنا دارد.

مصادق عینی، واقعی و آشکار این بی‌تفاوتی و درک نادرست را می‌توان نمونه شکر دانست. درحالی‌که تولید شکر ایران در مرز رکوردشکنی است و به عدد ۱,۳ میلیون

تن در سال ۱۳۹۳ نزدیک شده‌ایم اما حرص و طمع برای واردات شکر دامپینگ‌شده همچنان دیده می‌شود. تخصیص نرخ مبادله‌ای برای واردات شکر یعنی اینکه هر فردی بتواند مجوز بگیرد و با قیمت‌های اسفندماه ۱۳۹۳ در هر دلاری که شکر وارد کند حدود ۷۰۰ تومان سود بادآورده کسب نماید.

همین مسأله یعنی اینکه تمایل برای واردات شکر وجود دارد و تجاری‌که زمینه‌ها و روزنه‌ها را خوب می‌شناسند همچنان دنبال این هستند که واردات را به طمع همین سود بادآورده انجام دهند. فرض کنید فردی درحال‌حاضر به هر شکل بتواند مجوز ورود ۱۰ میلیون دلار شکر به نرخ مبادله‌ای به‌دست آورد، این فرد خوشبخت درجا و بدون زحمت رقمی حدود ۱۴ میلیارد تومان سود بادآورده نصیبش شده است. این میزان سود بادآورده معادل درآمد سالانه ۱۰۰۰ کارگر است که سالی ۱۴ میلیون تومان درآمد داشته باشند.

چه باید کرد؟

اگر بخواهیم اقتصاد مقاومتی را با همه اجزای آن در حوزه‌های گوناگون اجرا کنیم که باید اجرا کنیم چون کارشناسانه‌ترین برنامه جامع به‌حساب می‌آید نخست باید ذهنیت مدیران ارشد دولت، مدیران میانی و سایر مدیران در رده‌های پایین‌تر را با مفهوم و معنای عمیق و همه‌جانبه اقتصاد مقاومتی آماده سازیم. بدون تغییر ذهنیت مدیران دولت و حتی برخی نمایندگان مجلس و نیروهای مستقر در سایر نهادهای اداره‌کننده جامعه، اقتصاد مقاومتی خدای‌ناکرده به مرور فراموش شده و احتمال اجرا نشدن آن افزایش می‌یابد.

گام بعدی این است که آموزش دقیق، عالمانه و مبتنی بر روش‌های کارآمد آموزشی درباره مقاصد، اهداف، سیاست‌ها و برنامه‌های اقتصاد مقاومتی به ده‌ها هزار مدیر در بخش اجرایی ارائه شود. بدون دیدن آموزش مفاهیم در میان مدیران، کار به‌جایی می‌رسد که چیزی دیده نشود. نظارت مستمر، پویا و هدفمند و مرحله‌ای بر کار اجرایی دستگاه‌ها نیز یک ضرورت تمام‌عیار است. یادمان باشد که اقتصاد مقاومتی براساس مفاد و ماهیت و روح کلی آن به‌معنای قطع وابستگی ایران به پدیده‌های ناشناس و خارج از کنترل مثل درآمد نفت است.

رشد دیابت و رابطه آن با رانندگی خوارگی در قند و شکر

نرخ هر دلار آمریکا در بازار آزاد ایران در اسفندماه ۱۳۹۳ در دامنه ۳۴۰۰ تا ۳۵۰۰ تومان در نوسان بوده است. این در حالی است که نرخ هر دلار مبادله‌ای حدود ۲۷۰۰ تومان گزارش شده است. یک محاسبه ساده نشان می‌دهد هر فردی به هر شکل و به هر ترتیب و با هر دلیل بتواند دلار مبادله‌ای به دست آورد بدون هیچ دردسری در هر دلار سود بادآورده‌ای نزدیک به ۷۰۰ تا ۸۰۰ تومان به نرخ‌های اسفند ۱۳۹۳ رانت نصیبش شده است.

به‌عبارت دیگر نرخ سود هر دلار مبادله‌ای نسبت به هر دلار بازار آزاد نزدیک به ۲۰ درصد است که تقریباً برابر با نرخ سود بانک‌های پربیسک در یک سال است. این نرخ سود در اسفند ۱۳۹۳، ۵ درصد بالاتر از نرخ تورم گزارش شده بانک مرکزی برای ۱۱ ماه ۱۳۹۳ است. نرخ خالص سود از فعالیت‌های صنعت و کشاورزی و حتی واردات قانونی بیشتر است و به‌همین دلیل جذابیت ویژه‌ای دارد که افراد را به‌سوی خود می‌کشاند. اما داستان این است که ارزش مبادله‌ای به هر فرد و فعالیت‌ی داده نمی‌شود و فقط گروه‌هایی کوچک از تجار که در کار تجارت گندم، شکر، روغن نباتی، شکر، ذرت و سویا هستند می‌توانند به ارز با نرخ مبادله‌ای دست یابند. البته یادمان باشد که نرخ مبادله‌ای فقط چند سال است که پدیدار شده و پیش از آن همین افراد دلار واردات را با قیمت هر دلار ۱۲۲۶ تومان به‌دست می‌آوردند.

یکی از این گروه‌های کوچک تجار کسانی هستند که شکر وارد می‌کنند. با وجود همه سخت‌گیری‌های انجام شده برای واردات شکر، همین گروه تا آذرماه امسال حدود ۸۳۰ هزار تن شکر وارد کرده‌اند. با فرض اینکه نرخ‌های تبدیل دلارها همان اعداد باشند که یادآور شدیم و با توجه به ارزش واردات این میزان شکر که ۳۷۸ میلیون دلار بوده است، سود بادآورده این افراد معادل ۲۶۴ میلیارد تومان بوده است. این رقم جدای از سود قانونی است که دارند. با توجه به اینکه از کل واردات یاد شده ۵۶۲ هزار تن توسط بخش خصوصی وارد شده است می‌توان به قاطعیت گفت سود بادآورده بخش خصوصی که به ارز مبادله‌ای برای واردات شکر دست یافته است در سال ۱۳۹۳ که سال سختی بوده است حدود ۱۶۵ میلیارد تومان می‌شود. تا اینجای کار فقط موضوع رانت‌خواری قانونی است که یک عده کوچک از تجار بازار به آن دست یافته است اما این رانت بزرگ که در سال‌های قبل بسیار بیشتر بوده است یک پیامد منفی بزرگ داشته و دارد. این پیامد بزرگ افزایش مصرف سرانه قند و شکر در ایران است که نسبت به بسیاری از کشورهای بالاتر است. با توجه به اینکه مصرف بیش از اندازه قند و شکر موجب رشد دیابت در ایران می‌شود می‌توان گفت دنبال کردن منافع یک گروه کوچک از تجار در ایران منجر به رشد دیابت شده است.

دولت ایران برای پیشگیری از رشد دیابت و درمان کسانی که دیابت دارند علاوه بر دادن یارانه به تجهیزات منجر به درمان دیابت به داروهای برطرف‌کننده این بیماری نیز یارانه می‌دهد. رشد دیابت در ایران دلایل پرشماری دارد اما دادن ارز یارانه‌ای به واردکنندگان قند و شکر را نباید فراموش کرد. شاید این پرسش پیش آید که آیا نباید واردات قند و شکر داشت؟ پاسخ منفی است. به نظر می‌رسد واردات قند و شکر باید با ارز آزاد صورت پذیرد تا بستر رانت‌خواری یک گروه کوچک که در سال خشکسالی واردات ۱۶۵ میلیارد تومان فقط از تبدیل نرخ دلار مبادله‌ای به دلار آزاد سود می‌برند خشک شود.

ستون خالی واردات در زمستان تاریخی

احتمال صادرات شرکهای وارداتی به عراق

جدول ۴ ارائه شده در این نوشته، نشان می دهد واردات شکر در ۳ ماه آذر، دی و بهمن امسال صفر شده است.

این درحالی است که در آذر، دی و بهمن ۱۳۹۲ ارقامی برابر با ۱۴۶ هزار تن، ۱۳۴ هزار تن و ۲۲۵ هزار تن شکر وارد شده است. اما کاهش شدت واردات در سال ۱۳۹۳ به ویژه از شهریور تا بهمن ماه امسال مطابق با ارقام جدول شماره ۴ را باید مرهون ایستادگی وزیر محترم جهادکشاورزی و معاونان سختکوش او دانست.

منتهی به سال ۱۳۹۳ هر سال به طور متوسط ۱۳۵۰ هزار تن شکر به ارزش ۶۰۰ میلیون دلار وارد کشور شده است. بیشترین واردات شکر در سال ۱۳۸۵ بوده است که ۲،۵ میلیون تن شکر خارجی به ارزش بیش از یک میلیارد دلار به بازار ایران آمد و بنیان تولید داخلی را متزلزل کرد. جدول ۳ نیز نشان می دهد شکر موجود در انبار کارخانه ها در پایان بهمن و در ابتدای اسفندماه ۱۳۹۳ معادل یک میلیون و ۲۶۲ هزار تن گزارش شده است؛ از این میزان ۱۰۷ هزار تن شکر متعلق به تجار است.

جدول ۱ نشان می دهد که میزان شکر وارد شده توسط دولت کمتر از ۵۰ درصد شکر وارداتی توسط بخش خصوصی است. در حالی که دولت در سال های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۰ واردات شکر را به طور کلی به بخش خصوصی داده بود که اتفاقاً سال های وفور ارز ارزان بود از سال ۱۳۹۱ دوباره در جریان واردات شکر فعال شده است.

جدول ۲ نشان می دهد که در سال های ۱۳۸۴ تا بهمن ماه امسال ارزش واردات شکر از ۶ میلیارد دلار عبور کرد. یک محاسبه ساده براساس ارقام جدول شماره ۲ نشان می دهد در ۱۰ سال

در حالی که شرکت بازرگانی دولتی از صادرات روغن و شکر تصفیه شده به عراق خبر داده است، یک مقام مسؤول در وزارت جهادکشاورزی گفت: اگر این کار براساس سیاست صادرات مجدد صورت گیرد ممکن است درگیر موانع قانونی شود.

یک مقام مسؤول در وزارت جهادکشاورزی در گفت و گو با خبرنگار ایسنا اظهار کرد: باتوجه به فضای موجود در بازار عراق درصددیم تا صادرات مجدد محصولات کشاورزی را به این کشور داشته باشیم، اما باید دید شرکت بازرگانی دولتی از کدام محصولات از جمله شکر و روغن (وارداتی یا تولید داخلی) برای صادرات

به عراق استفاده می کند که اگر صادرات به عراق همان محصولات وارداتی باشد مشمول قوانین صادرات مجدد می شود.

وی افزود: صادرات مجدد در دنیا به معنی، صادرات محصولاتی است که پیش از این به کشور وارد شده و هیچ فرآوری روی آن انجام نشده است که البته در ایران قانونی برای صادرات مجدد وضع نشده است.

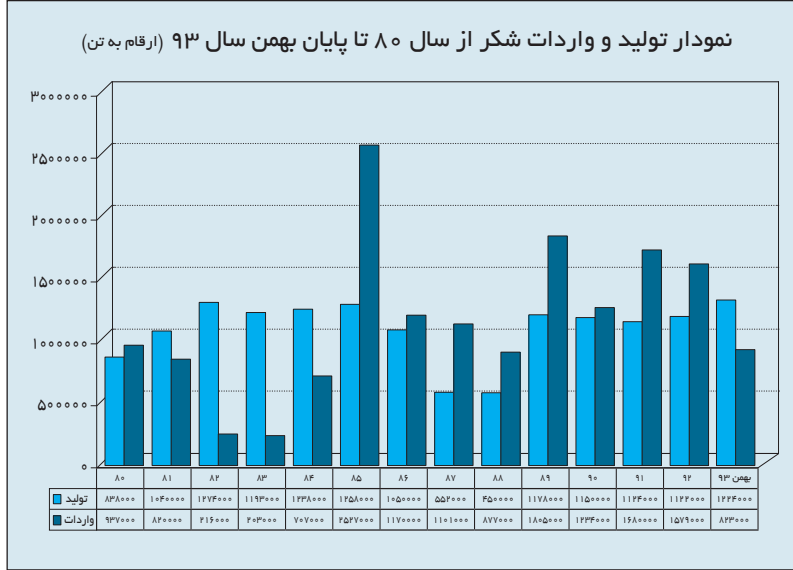
این مقام مسؤول در وزارت جهادکشاورزی ادامه داد: تنها در ماده ۶۶ قانون گمرک و ماده ۱۲۲ آیین نامه اجرایی آن به استرداد حقوق ورودی کالاهای وارداتی به هنگام صادرات و نحوه آن اشاره شده است که باتوجه به تعرفه های وضع شده برای محصولات مختلف اعمال می شوند.

وی اظهار کرد: به عنوان مثال تعرفه برای واردات روغن چهار درصد و برای شکر ۱۸ درصد اعلام شده است که با در نظر گرفتن سود بازرگانی و جدا کردن حقوق گمرکی آنکه به خزانه دولت می رود می توان صادرات مجدد آن را انجام داد.

این مقام مسؤول در وزارت جهادکشاورزی گفت: سود بازرگانی کالاهایی که مشمول صادرات مجدد می شوند این گونه محاسبه می شود که اگر کالایی که وارد شده بخواهد صادر شود با در نظر گرفتن حقوق گمرکی آنکه به خزانه دولت می رود (حدود ۴ درصد) مابقی آن به عنوان سود بازرگانی استرداد می شود؛ بنابراین شرکت بازرگانی دولتی باید توجه کند که براساس تعرفه های وارداتی چگونه می تواند از صادرات مجدد محصولات مختلف به عراق سود ببرند.

وی اعلام کرد: اما در بند «ب» ذیل ماده ۱۲۳ آیین نامه اجرایی قانون گمرکی اشاره شده که اگر کالایی مانند گندم، جو و... بخواهد به صورت فله ای صادر شود مشمول استرداد حقوق ورودی نمی شود؛ بنابراین شرکت بازرگانی دولتی ایران باید به این مسئله نیز توجه کند تا بتواند از حقوق گمرکی دریافتی آن استفاده کند.

این مقام مسؤول در وزارت جهادکشاورزی عنوان کرد: یکی دیگر از مفاد قانون گمرکی به ورود موقت کالاها بازمی گردد به این معنی که یک کالا برای انجام پروسه ای به داخل کشور وارد می شود (مانند هلو) و با دریافت ضمانت نامه ای گمرک اجازه می دهد که این کالا در داخل فرآوری (مانند تبدیل به کمپوت) و سپس صادر شود که در این صورت کالای وارداتی مشمول حقوق ورودی نمی شود که بخواهد استرداد صورت گیرد.

ماخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

جدول ۲: وضعیت موجودی شکر و میزان انتقالی به اسفند سال ۹۳

Table with 2 columns: شرح (Description) and تن (Tons). It details sugar stock levels at refineries and the amount transferred to the market for the month of Asfand 1393.

ماخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

جدول ۴: واردات و صادرات شکر از سال ۸۴ تا پایان بهمن سال ۹۳ به تفکیک شرکخام و سفید

Large table with 13 columns: سال (Year), سفید (White sugar), بهما (Dollars), خام (Raw sugar), جمع واردات (Total Imports), بهما (Dollars), جمع واردات (Total Imports), بهما (Dollars), جمع واردات (Total Imports). It provides a detailed breakdown of sugar trade for each year from 1384 to 1393.

ماخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

جدول ۳: واردات شکر خرام به صورت ماهیانه از سال ۱۳۸۵ تا سال ۱۳۹۳

Table with 14 columns: ردیف (Row), سال (Year), فروردین (Ferdows), اردیبهشت (Ardebeest), خرداد (Kordad), تیر (Tir), مرداد (Mordad), شهریور (Shahrivar), مهر (Mehr), آبان (Aban), آذر (Azar), دی (Di), بهمن (Behman), اسفند (Asfand). It lists monthly sugar imports for each year from 1385 to 1393.

در آستانه دریافت تصدی‌گری‌ها پس از سال‌ها انتظار

بهمن دانایی - دبیر انجمن صنفی کارخانه‌های قند و شکر - نیز درباره واگذاری وظایف بازار به بخش خصوصی اظهار کرد: پس از سال‌ها تلاش برای دریافت وظایف بازرگانی قند و شکر و پیشنهاد به دولت بالاخره موافقت اولیه برای دریافت وظایف تصدی‌گری در این حوزه را گرفتیم که امیدواریم هرچه زودتر عملیاتی شود.

وی افزود: دولت باید در واگذاری وظایف به بخش خصوصی سلیقه‌ای عمل نکند و همه اتحادیه‌ها را حتی اگر توانمند نیستند تقویت و قانون را درباره آنها اجرا کند.

به گفته دبیر انجمن صنفی کارخانه‌های قند و شکر نگرانی بخش خصوصی از دریافت وظایف تصدی‌گری آن است که از فعالیت برخی دلالت و سودجویان که هم‌اکنون با استفاده از رانت‌های اطلاعاتی، بازار را به نفع خود برهم می‌زنند، بتواند جلوگیری کند.

دولت نگران تأمین امنیت غذایی کشور است

البته عیسی کلاتری - وزیر اسبق جهادکشاورزی - درباره علت تأخیر دولت در اجرای قانون و واگذاری وظایف بخش خصوصی به خبرنگار ایسنا گفت: تشکلهای بخش خصوصی هنوز توانمندی لازم را برای دریافت وظایف تنظیم بازاری محصولات خود ندارند و دولت هم برای اجرای قانون و واگذاری امور به بخش خصوصی نگران تأمین امنیت غذایی کشور است و اینکه آیا با این واگذاری تصدی‌گری‌ها، فعالان بخش خصوصی می‌توانند امنیت غذایی کشور را تأمین کنند؟

وی افزود: لازمه اجرای قانون افزایش بهره‌وری این است که دولت تشکلهای کشاورزی را توانمند و تقویت کند و به تدریج وظایف قابل واگذاری را به آنها بسپارد و بر اجرای هرچه بهتر آن نظارت کافی و کامل داشته باشد. دبیرکل خانه کشاورزی تأکید کرد: دولت باید در واگذاری تصدی‌گری‌های خود به بخش خصوصی مطالعه دقیق کاملی داشته باشد و این کار را بدون مطالعه دقیق انجام ندهد تا باعث ایجاد انحصار نشود و این تشکلهای خود به‌کارتل‌های اقتصادی ضد دولت تبدیل نشوند. از سوی دیگر باید برای اجرای صحیح قانون، سرمایه‌گذاری مناسب صورت گیرد.

البته مسئولان وزارت جهادکشاورزی نیز دلایل خودشان را دارند: به‌گونه‌ای که عبدالمهدی بخشنده - معاون برنامه‌ریزی اقتصادی وزارت جهادکشاورزی - در این باره اظهار کرد که واگذاری وظایف بخش خصوصی به تشکلهای خصوصی طبق مواد ۵ و ۶ قانون بهره‌وری در دستورکار وزارت جهادکشاورزی قرار دارد و بر این اساس وزارت جهادکشاورزی موظف است آن بخش از وظایف خود را که جزو وظایف حاکمیتی نیست به تدریج به بخش خصوصی توانمند واگذار کند. در این راستا وزارت جهادکشاورزی بررسی و اعلام کرد که اتحادیه‌ها و تعاونی‌های بخش خصوصی توانمند این مسئولیت‌ها را داوطلبانه بپذیرند. وی افزود: در این راستا برای نخستین بار بازار تخم مرغ و روغن نباتی به اتحادیه‌ها و بخش خصوصی واگذار شد اما در برخی اتحادیه‌ها مانند اتحادیه دامداران به دلیل وجود چند اتحادیه موازی، کار برای واگذاری وظایف به بخش خصوصی سخت شده است.

در این شرایط که بسیاری از اتحادیه‌ها و تشکلهای بخش خصوصی در انتظار اجرای قانون و در اختیار گرفتن سرنوشت بازار محصولات تولید شده در حوزه تخصصی خودشان هستند، وزارت جهادکشاورزی براساس قانون موظف است ضمن توانمندسازی این تشکلهای، وظایف تصدی‌گری را به آنها واگذار کند تا بتواند با فراغ بال بیشتری بر اجرای هرچه بهتر این وظایف نظارت کند.

واگذاری بازار به اتحادیه‌های خصوصی با مدیران دولتی

مدیرعامل اتحادیه مرکزی دامداران با بیان اینکه وجود دیگر تشکلهای و انجمن‌های صنفی با توجه به تفاوت وظایف ماهیتی و قانونی‌شان موازی کاری محسوب نمی‌شود، گفت: دولت می‌تواند در واگذاری وظایف تنظیم بازاری و فعالیت‌های اقتصادی، اتحادیه مرکزی دامداران را محور انجام آنها قرار دهد و در اجرای دیگر وظایف نیز انجمن‌های صنفی را دخیل کند. سلطانی تأکید کرد: دولت برای اجرای هر بهتر قانون باید به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی کند که واگذاری‌ها براساس قانون انجام شود.

دولت ابتدا

موازی‌کاری در بدنه خود را حل کند

محمد یوسفی - دبیر انجمن صنفی پرورش دهندگان مرغ گوشتی کشور - نیز معتقد است: اتحادیه‌ها، تعاونی‌ها و انجمن‌های بخش خصوصی براساس قانون، جایگاه و شرح وظایف خاص خود را دارند و وزارت جهادکشاورزی برای واگذاری وظایف به آنها باید براساس قانون و جایگاه اساسنامه آنها عمل کند؛ به‌گونه‌ای که اتحادیه‌های شرکت‌های تعاونی می‌توانند کارهای اقتصادی را انجام دهند و انجمن‌های صنفی به امور اداری و صنفی بپردازند.

وی افزود: اگر وظایف این تشکلهای بخش خصوصی موازی‌کاری به حساب آیند، دولت ابتدا باید تکلیف موازی‌کاری در بدنه خودش را حل کند، چرا که به‌عنوان مثال این اتحادیه‌های تولیدی ملی و استانی از یکسو به‌عنوان زیرمجموعه‌های وزارت جهادکشاورزی و سازمان تعاونی روستایی شناخته می‌شوند و از سویی دیگر جزو تعاونی‌های زیرمجموعه‌های تعاون به حساب می‌آیند.

دبیر انجمن صنفی پرورش دهندگان مرغ گوشتی کشور گفت: مرغداران در تولید گوشت مرغ با مشکلاتی مواجه هستند که ناشی از برخی سیاست‌های نادرست دولت قبل همچون افزایش ظرفیت‌های تولید است چرا که ۳۵۰ میلیون قطعه جوجه ظرفیت پذیرشی کشور است و ۲۰۰ میلیون قطعه نیز موافقت اصولی خود دریافت کرده‌اند که مسلماً این حجم مورد نیاز کشور نیست و وزارت جهادکشاورزی باید با هماهنگی با تشکلهای میزان تولید، مصرف و صادرات را تنظیم کند.

اختیارات هر تشکل، به تشکلهای موضوع مواد (۲) و (۵) این قانون، مطابق با قوانین و مقررات مربوط واگذار کند.

از سوی دیگر در تبصره سوم همین ماده قانونی نیز آمده که دولت موظف است تا استقرار کامل این تشکلهای و توانمندسازی آنها، حمایت‌ها و پشتیبانی‌های لازم را از آنها داشته باشد.

گرچه با روی کار آمدن دولت یازدهم و فعالیت وزیر جدید در وزارت جهادکشاورزی اجرای قوانین عقب‌مانده در دستور کار مسئولان قرار گرفت اما همچنان کارشناسان و مدیران تشکلهای بخش خصوصی از چگونگی روند واگذاری وظایف بخش کشاورزی به تشکلهای خصوصی رضایت ندارند و معتقدند وزارت جهادکشاورزی در اجرای این قانون باید همه اتحادیه‌ها و تشکلهای بخش خصوصی را یکسان بداند و برای واگذاری وظایف به تولیدکنندگان گزینشی عمل نکند.

این درحالی است که طی سال گذشته و امسال تنها دو تشکل خصوصی تولیدکنندگان روغن نباتی و تولیدکنندگان تخم مرغ توانستند سرنوشت بازار محصولاتشان را به نمایندگی از دولت در اختیار بگیرند که اتحادیه اول مدیرش به شرط تعیین از همان ابتدا دولتی بود و دومی نیز مدیر بازنشسته وزارت جهادکشاورزی به‌تازگی بر ریاست آن تکیه زده است.

مابقی تشکلهای که بسیاری از آنها به گفته خودشان چندین سال است درخواست دریافت وظایف تنظیم بازاری‌شان را داشته‌اند هنوز اندر خم یک کوچه‌اند و منتظر اجرای قانون.

واگذاری وظایف

براساس قانون انجام شود

سعید سلطانی - مدیرعامل اتحادیه مرکزی دامداران - به نمایندگی از دامداران سال‌هاست که خواهان دخیل شدن این تشکل در تعیین سرنوشت بازار محصولات و فرآورده‌های دامی و لبنی است اما تاکنون موفق به دریافت این وظایف نشده است.

وی معتقد است: به‌رغم اینکه از نظر کمی و کیفی بیش از ۹۰ درصد وظایف و فعالیت‌های تولیدی (از رکوردگیری تا برگزاری کارگاه‌های آموزشی و...) توسط دامداران انجام می‌شود که باعث کاهش چشمگیر هزینه‌های دولت می‌شود.

در حالی که براساس قانون، واگذاری بازار محصولات کشاورزی به تشکلهای خصوصی به تدریج از سوی وزارت جهادکشاورزی شروع شده است، در بین درخواست‌های متعدد تولیدکنندگان تنها دو اتحادیه که البته مدیران‌شان دولتی هستند، مشمول این قانون شده‌اند.

به گزارش ایسنا: واگذاری بازار محصولات کشاورزی به بخش خصوصی با این سبک و سیاق نظرات متعدد و متناقضی را در میان مدیران دولتی و تشکلهای خصوصی داشته است؛ به‌گونه‌ای که عبدالمهدی بخشنده - معاون وزیر جهادکشاورزی - می‌گوید وظایف تصدی‌گری بازار به تشکلهای توانمند و یکپارچه واگذار می‌شود چرا که می‌خواهد ضمن اطمینان از انجام وظایف واگذار شده به‌نحو احسن، از موازی‌کاری جلوگیری کند اما بخش‌های خصوصی معتقدند دولت باید ابتدا مشکل موازی‌کاری را درون خود حل کند و براساس قانون، موظف است ابتدا بستر را برای توانمندسازی تشکلهای آماده و سپس وظایف را به آنها واگذار کند.

البته عیسی کلاتری - وزیر اسبق جهادکشاورزی - نظری متفاوت نسبت به دیگران دارد چرا که به گفته او دولت از سویی نگران تأمین امنیت غذایی کشور است و به همین دلیل در واگذاری بازار محصولات کشاورزی دست به‌عصا راه می‌رود. از سوی دیگر بخش خصوصی هنوز توانمندی لازم را برای دریافت وظایف تنظیم بازاری محصولات خود ندارد.

در این میان قانون افزایش بهره‌وری دولت را موظف به واگذاری وظایف تنظیم بازاری‌اش به بخش‌های خصوصی کرده و تأکید می‌کند تشکلهایی که هنوز برای اجرای این وظایف توانمندی لازم را ندارند باید تقویت شوند. چرا که طبق ماده شش قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی که به‌رغم تصویب و ابلاغ در سال ۸۹ در دولت گذشته اجرا نشده بود، دولت مکلف است وظایف تصدی‌گری خود درخصوص اقدامات اجرایی خریدهای تضمینی، تهیه و توزیع کلیه نهاده‌های تولید، اقدامات اجرایی خرید، انبارداری و توزیع اقلام مورد نیاز تنظیم بازار، اداره کشتارگاه‌ها، آزمایشگاه‌های گیاهی و دامی (به جز آزمایشگاه‌های مرجع به تشخیص وزارت جهادکشاورزی و تصویب هیأت‌وزیران)، انبارها، سیلوها، سردخانه‌ها، صنایع تبدیلی و تکمیلی، امور اجرایی آموزشی، ترویجی و بیمه‌گری را متناسب با وظایف و

رکود سرمایه‌گذاری صنعت شکر تهدید ثبات موجود

مؤسسه تحقیقات و آموزش توسعه نیشکر و صنایع جانبی

میشکانتار

۲۰۱۵ گزارش مشروحي درباره روند سرمایه‌گذاری در این صنعت ارائه داده است که از طرف کارشناسان مؤسسه تحقیقات و آموزش نیشکر و صنایع جانبی به فارسی برگردانده شده است. این گزارش که حاوی نکات قابل‌عنایتی است می‌تواند و باید در کانون توجه ذینفعان صنعت قند و شکر قرار گیرد. متن گزارش را ادامه می‌خوانید:

شکر همچنان یک کالای استراتژیک در تجارت جهانی به حساب می‌آید و تحولات مرتبط با آن در ابعاد گوناگون مورد توجه قرار دارد. افزایش یا کاهش قیمت شکر در بازارهای جهانی می‌تواند انگیزه برای تولید یا سرمایه‌گذاری برای افزایش سطح کشت را کاهش دهد و این اتفاقی که در ۲-۳ سال اخیر رخ داده است. نشریه بین‌المللی شکر و شیرین‌کننده‌ها در ۱۹ ژانویه

از زاویه‌ای دیگر جالب باشد. طبق پیش‌بینی‌های بلندمدت، مصرف جهانی شکر در سال ۲۰۱۵-۱۶ حدود ۱۸۰ میلیون تن خواهد بود. در چنین وضعیتی، صنعت شکر جهان با شرایط کنونی ناچار است با ۸۶ درصد ظرفیت خود کار کند تا بتواند پاسخگوی این مقدار تقاضا باشد. این رقم خیلی بالا است. آنچه از محاسبات برمی‌آید آن است که ظرفیت فعلی این صنعت برای عرضه نیشکر و چغندر قند بیش از مقدار کنونی هم کافی است. لذا هرچه مقدار مصرف جهانی از میزان سرمایه‌گذاری در کارخانه‌های جدید پیشی بگیرد، این دامنه امنیت هم تنگ‌تر می‌شود. علاوه بر آن، موضوع دیگری که در این میان به چشم می‌خورد آن است که آیا ظرفیت کنونی مناسب بوده و از ساختار مطلوبی برخوردار است یا خیر؟

فعالیت اروپا با بالاترین ظرفیت

پیش‌بینی می‌شود که اروپا در سال ۲۰۱۴-۱۵ حدود ۲۷ میلیون تن (ارزش شکر سفید) شیرین‌کننده تولید کند که نشانگر میانگین استفاده آن از ۹۶ درصد ظرفیت تولیدش است. این مقدار در سال گذشته ۸۶ درصد و در سال ۲۰۱۱-۱۲ تقریباً ۱۰۰ و بی‌سابقه بود. علی‌رغم آنکه ظرفیت تولید به‌کار گرفته شده در سال ۲۰۱۱-۱۲ یک استثنا محسوب می‌شد و نه یک قانون، موجودی کارخانه‌های اروپا برای زمان حاضر کافی هستند. ولی در آینده وضع به چه صورت خواهد بود؟ جامعه اروپا مرحله اصلاحات بازار شکر را به پایان رسانده است که خود منجر به کاهش سهمیه‌ها از ۱۷,۶ میلیون تن به ۱۳,۴ میلیون تن شده است. این فرآیند همگام با تعطیلی کارخانه‌های بی‌شماری بوده است که در شمالی‌ترین و جنوبی‌ترین مناطق اروپا قرار داشتند. اخیراً جامعه اروپا تصمیم گرفته است تا قبل از سال ۲۰۱۷ به سیستم سهمیه‌بندی پایان دهد که موجب ساده و مؤثر کردن این سیستم می‌شود. نتیجه حاصل از آخرین گامی که برای اصلاحات برداشته شد هنوز مشخص نیست. کشورهای کلیدی

می‌شود و رشد قابل‌ملاحظه قیمت سبب تشویق به سرمایه‌گذاری جدید می‌شوند.

این وضعیت باعث شده تا کارخانه‌های آسیاب شکر در بسیاری از کشورهای جهان مقروض باشند زیرا مدت زمان بالا بودن قیمت‌ها بسیار کوتاه‌تر از آن است که بتواند دوره طولانی افت قیمت‌ها را جبران کند.

آیا هنوز ظرفیت فرآوری کافی برای شکر در جهان وجود دارد؟

طبق داده‌های به‌دست آمده، ظرفیت فرآوری نیشکر و چغندر قند (شامل ظرفیت فرآوری اتانول که حدود ۰,۴ میلیارد تن تخمین زده می‌شود) حدود ۲,۴ میلیارد تن است. از کل این ظرفیت، ۱,۰۹ میلیارد تن در آمریکا، ۰,۹۶ میلیارد تن در آسیا / اقیانوسیه، ۰,۲۲ میلیارد تن در اروپا و ۰,۱۲ میلیارد تن در آفریقا وجود دارند. برای برآورد نظری تولید شیرین‌کننده‌ها، متوسط ضریب استخراج شکر در مناطق مختلف از اهمیت زیادی برخوردار است.

با قرار دادن اطلاعات در کنار هم مشخص می‌شود که اروپا قادر به تأمین حدود ۲۸ میلیون تن شکر در سال خواهد بود و این مقدار برای آمریکا ۶۸ میلیون تن است. تولید آسیا / اقیانوسیه ۱۰۵ میلیون تن و آفریقا ۱۲ میلیون تن است. بنابر آنچه برآورد کردیم، این ظرفیت برای تأمین مقدار مصرف جهانی مورد انتظار شکر در سال ۲۰۲۴ کافی است.

البته این ارقام به‌صورت نظری نسبتاً بالا هستند. به‌طور کلی صنایع تولید شکر حتی در طول فصل فرآوری محصولات که با بالاترین ظرفیت‌شان کار می‌کنند، همیشه از صددرصد ظرفیت خود استفاده نمی‌کنند. در نتیجه این صنعت فقط در صورتی با ظرفیت قابل توجه صددرصد کار می‌کند که شرایط مستلزم چنین اقدامی باشند. با این وجود، مورد اخیر بیشتر به یک استثناء شبیه است تا یک قانون.

معمولاً نرخ کارکرد صددرصد، زمانی که عملکرد این صنعت به‌دلیل بارندگی با سرمزدگی دچار تعلیق می‌شود یک چیز عادی تلقی می‌شود، بنابراین شاید بررسی این موضوع

قیمت شکر در مدت زمان میان ژانویه و دسامبر ۲۰۱۴، حدوداً ۸ درصد کاهش یافت که رکودی دیگر برای بازار شکر محسوب می‌شود. این به‌معنی افت بیش از ۵۰ درصد قیمت‌ها در بازار شکر از فوریه سال ۲۰۱۱ است که قیمت‌ها در آن زمان به ۳۲ سنت / پوند افزایش یافتند.

آیا این به معنی رسیدن قیمت‌ها به حداقل مقدار ممکن است؟ در واقع می‌توان گفت آینده تقریباً روشنی پیش‌رو می‌باشد. بازار شکر احتمالاً برای نخستین بار شاهد اندکی کسری موجودی در فصل جاری خواهد بود. احتمالاً مقدار رو به رشد مصرف که برای نخستین بار طی پنج سال اخیر از تولید پیشی می‌گیرد، حمایت زیادی از بازار نمی‌کند. در نهایت اینگونه استدلال می‌شود این صنعت دارای ذخایر بزرگی است که به‌طور مؤثری هرگونه پتانسیل افزایش قیمت را محدود می‌سازد. پایین بودن قیمت‌ها به معنی قرار گرفتن این صنعت در وضعیت مالی نامناسب است به‌طوری که بسیاری از شرکت‌ها افت شدید سود یا حتی بروز ضرر و زیان را اعلام می‌کنند.

با توجه به وفور موجودی در جهان، مشاهده آنکه این بخش به روشی مشابه با سال ۲۰۰۰، سرمایه‌گذاری در ظرفیت‌های جدید را کاهش دهد عجیب نیست. به‌نظر می‌رسد موضوع همین باشد. طبق آمار به‌دست آمده از بانک اطلاعاتی پروژه‌ها و کارخانه‌ها، افزایش ظرفیت تولید به کمترین مقدار خود در بیش از ۱۰ سال گذشته رسیده است. ظرفیت فرآوری جهانی در سال گذشته کمتر از یک‌درصد افزایش یافت که از تقریباً ۱/۹ درصد سال ۲۰۱۳ کمتر بود.

اصولاً سرمایه‌گذاری‌ها در این بخش بلندمدت هستند. در واقع، تولید شکر یکی از بخش‌های سرمایه‌طلب محسوب می‌شود و دارای هزینه‌های ثابت بالایی است. وجود چنین ساختاری، یکی از دلایل پرنوسان بودن قیمت‌های شکر می‌باشد. یک کارخانه تولید شکر می‌تواند به‌محض آنکه دایر شود با هزینه‌هایی نسبتاً پایین آغاز به‌کار کند و منجر به پایین بودن قیمت‌ها برای مدتی طولانی شود. با این حال، به‌محض آنکه ظرفیت موجود از صنعت خارج شود، هزینه بالای سرمایه به‌عنوان مانع نسبتاً بزرگی بر سر راه ورود به این عرضه محسوب

فراوری بیش از ۶۰۰ میلیون تن نیشکر هست یا خیر و البته این مقدار نیشکر در صورتی قابل حصول است که شرایط آب و هوایی مناسب باشند.

سالها تداوم رشد نیرومند در بخش تولید شکر و اتانول برزیل آشکار بود زیرا تنها کشوری محسوب می شد که قادر بود عطش رو به افزایش جهان برای شیرین کننده ها را با هزینه ای مناسب فرو نشاند. این وضعیت طی سال های اخیر به طور غیرمنتظره ای تغییر کرده است. توسعه صنعت شکر این کشور با هزینه زیادی همراه بود و گویا دیگران این هزینه را کم برآورد کرده بودند. هزینه های تولید در مقایسه با ۱۰ سال قبل ۲ برابر شدند که موجب شد برزیل دیگر ارزان ترین منبع تأمین شکر به شمار نرود. علاوه بر آن دولت برزیل در سال های اخیر دیگر به اندازه گذشته از این بخش پشتیبانی نکرد. بعد از آنکه «دیپلما» در اکتبر سال ۲۰۱۴ یک بار دیگر به عنوان رئیس جمهور انتخاب شد، نشانه هایی از تمایل دولت و صنعت شکر به احیای روابطشان به چشم می خورد. برزیلیا، ترکیب اتانول در بنزین را از ۲۵ درصد به ۲۷ درصد افزایش داد و در همان حال به وضع مجدد مالیات CIDE بر بنزین تمایل نشان داد. مطمئناً هر دوی این اقدامات به این بخش کمک می کنند ولی برای آغاز سرمایه گذاری در ظرفیت جدید آسیاب نیشکر با قیاسی بزرگ کافی نیستند. بنابراین برآوردهای اعلام شده از سوی وزارت انرژی در سال ۲۰۱۴ مبنی بر آنکه تولید نیشکر می تواند تا سال ۲۰۲۳ به ۸۹۷ میلیون تن برسد باید بسیار خوشبینانه باشند. این برداشت محصول نیشکر نیازمند احداث بیش از ۶۰ کارخانه بزرگ یا ۶ واحد در سال است.

این وزارت در مورد وضعیت شکر به اندازه اتانول خوشبین نیست، به طوری که در خصوص شیرین کننده ها ظرفیت فراوری اضافی به میزان فقط ۵۰ میلیون تن را پیش بینی می کند که معادل احداث حدود ۱۲ کارخانه جدید از الان به بعد می باشد. البته قیمت ها در نهایت افزایش خواهند یافت ولی کارخانه ها زیر بار بدهی های هنگفت خود کمر خم خواهند کرد و در نتیجه ظرفیت شان برای مانور دادن کم می شود. علاوه بر آن، فقدان رشد قاطع تولید اتانول حاصل از نیشکر موجب حذف عاملی مهم برای توسعه بیشتر این صنعت و دستیابی به اعتباری جدید شده است.

با آنکه در حال حاضر توسعه این صنعت دیگر در درجه نخست اهمیت قرار ندارد ولی تثبیت شرایط کنونی آن هم کاری از پیش نمی برد. باتوجه به آنکه ده ها کارخانه طی سال های اخیر عملیات آسیاب خود را متوقف ساخته اند، تملک و کنترل آنها توسط شرکت های دیگر بسیار نادر بوده است. تنها معامله قابل توجهی که در این زمینه صورت گرفت، تصاحب کارخانه سانتاکروز توسط سائو مارتینهو در ژوئن ۲۰۱۴ بود. در آن زمان ارزش دارایی های این کارخانه حدود ۶۰ دلار به ازای هر تن ظرفیت آسیاب نیشکر بود. صرفاً جهت یادآوری متذکر می شویم که کارخانه ها در چهار سال قبل حدود ۱۲۰-۱۰۰ دلار به ازای هر تن ظرفیت آسیاب نیشکر ارزش داشتند. چنین کاهش ارزشی به نفع توسعه صنعت از طریق احداث کارخانه های جدید نمی باشد.

آسیا هنوز مستعد رشد صنعت شکر است

کارخانه های شکر هند به عنوان بزرگترین کشور تولیدکننده و مصرفکننده شکر در این قاره، دارای ظرفیت آسیاب سالانه شکر به میزان حدود ۴۲۰ میلیون تن هستند که برای تولید ۳۸ میلیون تن شیرین کننده کافی است. تولید این کشور در سال ۲۰۰۶-۰۷ به رکوردی بی سابقه یعنی ۳۱ میلیون تن شکر (ارزش شکرخام) رسید ولی میزان تولید در سال های پس از آن به طور قابل توجهی کاهش یافت و کمتر از ۳۰ میلیون تن باقی ماند.

با وجود شکاف میان ظرفیت نظری تولید و میزان تولید واقعی، دانستن ظرفیت کنونی می تواند گمراه کننده باشد. این صنعت نیازمند یک برنامه سرمایه گذاری اساسی جهت بهبود ساختار ظرفیت خود است. در حال حاضر این بخش هنوز با شمار بسیار زیادی از کارخانه هایی مواجه است که در سطح بهینه قرار ندارند. این مسأله به هزینه

تولید آنها می افزاید و علاوه بر مشکلات دیگر، کشور را در مقابل نوسانات تولید آسیب پذیر می سازد.

این صنعت برخلاف وضعیتی که در سال ۰۷-۲۰۰۶ با آن مواجه بود و شرکت های شکر طرح های توسعه ای با هزینه ۳۰ میلیارد روپیه هند را هزینه کردند، هم اکنون در مقابل افزایش های قابل توجه بی سابقه در ظرفیت ها، سکوت اختیار کرده است. این واکنش با وجود تنگنای مالی ای که بسیاری از کارخانه ها با آن مواجه هستند، عجیب نیست. در حال حاضر وجوه نقدی که از تولید و فعالیت صنعت حاصل شود و برای کاهش بدهی های انباشته و جلب نظر سیاستمداران صرف شود، وجود ندارد. ایشان اقدامات حمایتی دیگری را در زمینه مخارج نیشکر برای عملکرد کارخانه ها در نظر گرفته اند.

با این حال صنعت این کشور نیز از اثرات قیمت های پایین کنونی مصون نیست. اکنون بیش از ۵۰ واحد از کارخانه های این کشور دارای مجموعاً ظرفیت آسیاب روزانه حدود ۱۲۰ میلیون تن نیشکر می باشند. با توجه به چشم انداز کنونی برای سال ۱۵-۲۰۱۴ احتمال آن نمی رود که این صنعت ناچار به عملکرد با تمام ظرفیت خود باشد. با این وجود، این کشور بر روی برنامه های توسعه صنعت کار می کند که به موجب آن سطح زیرکشت نیشکر می تواند تا سال ۱۸-۲۰۱۷ حدود ۱۰ درصد افزایش یابد. اگر در طول این سال ها سایر شرایط مساعد باشند، افزایش مذکور می تواند کل محصول نیشکر را تا ۱۱۵ میلیون تن افزایش دهد و در نتیجه آن را به ظرفیت تولید نزدیک نماید.

شتاب گرفتن توسعه ظرفیت تولید در آفریقا

آفریقا تنها قاره ای است که طی سال های اخیر، میزان ظرفیت تولید در آن به سرعت در حال افزایش است، هرچند مقدار آن به طور کلی کوچک است. دلایل متعددی درباره این مسأله وجود دارند. هدف بسیاری از دولت ها، جایگزینی اقلام وارداتی با محصولات داخلی است که به افزایش اشتغالزایی نیز کمک می کند. علاوه بر آن، آفریقا از پتانسیل زیادی برای تولید محصولات کشاورزی به منظور صادرات به کشورهایی مانند چین و هند برخوردار است که مطمئناً شکر یکی از آنها است. با این حال پروژه هایی که در سراسر این قاره اجرا می شوند در مقایسه با استانداردهای بین المللی کوچک هستند و عوامل زیادی وجود دارند که باعث مخاطره آمیز بودن سرمایه گذاری های بیشتر می گردند. علی رغم آنچه گفته شد می تواند انتظار داشت که رشد این صنعت در آفریقا ادامه یابد زیرا هم رشد جمعیت و هم رشد اقتصادی منجر به مصرف بیشتر شکر می شوند که خود این عوامل سبب به وجود آمدن بستری مناسب برای جذب تقاضا می شود.

نزدیک شدن سریع میزان مصرف به مقدار تولید

از آنجایی که بازارهای جهانی مدت زیادی را در رکود به سر برده اند، تولیدکنندگان شکر به جای آنکه بر سرمایه گذاری در احداث کارخانه های جدید تمرکز کنند، بر منافع حاصل از بهره وری و صرفه جویی در هزینه ها متمرکز شده اند. تحلیل مذکور در بالا نشان داده است که دلایل خوبی برای این بی میلی وجود دارند. این دلایل عبارتند از:

- تصور می رود ظرفیت کنونی آسیاب نیشکر هنوز برای تأمین تقاضای کنونی کافی است.

- بدهی های هنگفت در این بخش، ریشه در تحریک رشد و توسعه سال ۰۷-۲۰۰۶ دارند. این به معنی وجود مشکل در اکثر سرمایه گذاری های بخش شکر است.

با این حال باید بر این نکته تأکید کرد که چند سالی است مقدار مصرف در حال پیشی گرفتن از ظرفیت تولید می باشد و این به معنی وجود کاهش شکاف میان این دو می باشد که می تواند منجر به بروز مشکلات بیشتری شود. باید در این خصوص به خاطر داشته باشیم که توسعه ظرفیت جدید آسیاب، حداقل دو تا سه سال زمان می برد و طی این مدت، ظرفیت مازادی برای جبران کسری های باقی نمی ماند.

بازار در جامعه اروپا هم اکنون اعلام کرده اند که تولید خود را با شدت زیادی افزایش می دهند. در همین حال اعلام کرده اند سرمایه گذاری در ظرفیت جدید تولید محدود باقی خواهد ماند و در عوض سعی دارند تا استفاده از کارخانه های کنونی را به حداکثر برسانند. آنها این کار را به طور مثال از طریق گسترش زمان تولید انجام می دهند که در شمالی ترین منطقه اتحادیه اروپا بین ۸۰-۷۰ روز و در جنوبی ترین منطقه انگلستان تا ۱۵۰ روز طول می کشد.

با این وجود، این راهبرد هم مخاطرات خود را دارد. اگرچه زمستان های اروپا نسبت به گذشته ملایم تر بوده اند ولی باز هم دوره های سرما وجود دارند و هرچه زمان فعالیت طولانی تر باشد، احتمال وارد آمدن خسارت های حاصل از شرایط نامساعد آب و هوایی بیشتر است.

هرچه مهره های اصلی این رقابت برای توسعه ظرفیت خود برنامه ریزی می کنند و بازار را در دست می گیرند، برخی از تولیدکنندگان کوچک تر ناچار به ترک میدان می شوند. بنابراین دوره جدیدی از سازماندهی مجدد ساختار بازار در راه است.

بخش شرقی این قاره با هیچ گونه کمبود برنامه های سیاسی روبه رو نیست و علی رغم اینکه پیشرفت برنامه ها کند است لیکن هدف شان افزایش تولید داخلی است. بیشترین سرمایه گذاری ها در روسیه صورت گرفته اند و در آینده نیز وضع به همین منوال خواهد بود. از میان کشورهای اروپای شرقی، روسیه بیشترین کسری در زمینه شیرین کننده ها را به خود اختصاص داده که البته این مقدار طی سال های اخیر کاهش یافته است.

حختی شدن نقش آمریکای جنوبی

در حال حاضر بحران دردناک گریبانگیر بازار در هیچ یک از بخش های شکر به اندازه برزیل آشکار نیست. همه مطالعات موجود نشان می دهند عواید این بخش از بدهی های آن کمترند و این مسأله ادامه فعالیت آن در آینده را دچار تردید ساخته است.

باتوجه به آنکه قیمت شکر و اتانول به سختی درآمدزا هستند، خیلی جای تعجب نیست که طرح های مربوط به سرمایه گذاری در این بخش طی سال های اخیر کاهش قابل توجهی داشته اند. در واقع این صنعت با وجود کارخانه های بسیاری که طی مدت زمان قابل توجهی تعطیل بوده اند در حال تحلیل رفتن است. وضعیت به گونه ای است که برخی ناظران حتی در این خصوص هم تردید دارند که آیا این صنعت در بخش جنوب مرکزی برزیل قادر به

دیدگاه کارشناسی دولت به شکر در ایران

تولید یک میلیون و ۲۵۱ هزار تن شکر در کشور

امسال ۶۴۵ هزار تن از شکر تولیدی کشور از گیاه چغندر قند و ۶۰۶ هزار تن از گیاه نیشکر استحصال می‌شود. مدیرکل پنبه، دانه‌های روغنی و گیاهان صنعتی وزارت جهاد کشاورزی با اعلام این خبر گفت: در راستای بهبود تولید و افزایش ضریب خوداتکایی محصولات استراتژیک همچون چغندر قند و نیشکر برای افق ۱۴۰۴ برنامه‌های ویژه‌ای تدوین شده است.

مسعود وجدانی فرد افزود: با احتساب جمعیت ۷۸ میلیون نفری کشور، سرانه مصرف شکر ۲۹ کیلوگرم برآورد شده است، در حالی که نیاز به دو میلیون و ۲۰۰ هزار تن شکر داریم. وی خاطر نشان کرد: براساس آمار سال پایه (متوسط تولید سه سال گذشته) سطح زیرکشت چغندر قند ۹۸ هزار و ۵۰۰ هکتار برآورد شد، این در حالی است که سطح زیرکشت نیشکر ۸۹ هزار هکتار است. وجدانی فرد با اعلام اینکه ضریب خوداتکایی شکر در حال حاضر ۵۵ درصد برآورد شده است، ادامه داد: این در حالی است که این ضریب باید با اجرای برنامه‌های مربوطه تا افق ۱۴۰۴ به ۹۱ درصد ارتقاء یابد.

وی تصریح کرد: از نیاز دو میلیون و ۲۰۰ هزار تنی کشور به شکر، یک میلیون و ۲۰۰ هزار تن آن در داخل تولید می‌شود و نیاز است مابقی آن (یعنی سالانه رقمی معادل یک میلیون تن) شکر وارد شود. وجدانی فرد یادآور شد: از تولید یک میلیون و ۲۰۰ هزار تنی شکر در کشور، ۵۰ درصد یعنی معادل ۶۰۰ هزار تن شکر استحصالی حاصل از چغندر قند بوده و ۵۰ درصد دیگر نیز مربوط به شکر نیشکری است.

تجهیز ادوات برداشت چغندر قند پاییزه

مدیرکل پنبه، دانه‌های روغنی و گیاهان صنعتی وزارت جهاد کشاورزی با اشاره به مشکلات حمل و نقل چغندر قند تولید شده در استان خوزستان، خاطر نشان کرد: به دلیل تعطیل شدن دو کارخانه در استان خوزستان (شهرستان‌های اهواز و دزفول)، چغندر قند کاران مجبور هستند برای استحصال شکر این محصول را به استان اصفهان حمل کنند و در این راستا درصدد هستیم که امکاناتی فراهم شود تا محصول سریعاً حمل شده و ماشین‌آلات برداشت به کاررفته نیز به‌روز شود تا محصول خریداری شده کشاورزان از کیفیت مناسبی برخوردار شود. وجدانی فرد به تجهیز و نوسازی در بخش کشاورزی استان خوزستان اشاره کرد و ادامه داد: با توجهی که به این استان شده است، پیش‌بینی می‌شود که سطح زیرکشت چغندر قند پاییزه در استان‌های خوزستان و ایلام افزایش یابد. وی با اشاره به لزوم تناوب کشت تصریح کرد: عدم رعایت تناوب کشت در چند سال گذشته مشکلاتی را برای کشاورزان به وجود آورده است، به گونه‌ای که بهره‌برداران به این باور رسیده‌اند که باید در تناوب محصولاتی چون گندم از محصولاتی مانند پنبه، چغندر قند و کلزا استفاده کرد تا شاهد بهبود وضعیت خاک باشیم.

تعدیل سطح کشت گندم

و تناوب محصولات زراعی با چغندر قند

مدیرکل پنبه، دانه‌های روغنی و گیاهان صنعتی وزارت جهاد کشاورزی درباره آخرین وضعیت تولید چغندر قند در سال جاری یادآور شد: چغندر قند بهاره در سطحی معادل ۹۶ هزار و ۵۰۰ هکتار با عملکردی معادل ۴۷ تن، تولیدی حدود چهار میلیون و ۵۳۷ هزار تن را رقم زد که میزان شکر تولید شده ۶۳۲ هزار تن است. وجدانی فرد تأکید کرد: چغندر قند پاییزه نیز با سطح زیرکشتی معادل ۲ هزار و ۵۰ هکتار در سال گذشته و افزایش آن به ۵ هزار هکتار در سال جاری عملکردی معادل ۵۷ تن و تولید ۱۱۶ هزار تن محصول را رقم می‌زند. وی اظهار داشت: در حال حاضر ۸۹ رقم ثبت شده در مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه بذر چغندر قند وجود دارد که حدود ۲۵ تا ۳۰ رقم آن در عرصه استفاده می‌شود. مدیرکل پنبه، دانه‌های روغنی و گیاهان صنعتی وزارت جهاد کشاورزی همچنین گفت: در برنامه‌های افزایش ضریب خوداتکایی محصولات استراتژیک قرار است سطح کشت گندم تعدیل شده و چغندر قند در تناوب محصولات زراعی گنجانده شود.

وجدانی فرد در ادامه افزود: میزان شکر تولید شده از چغندر قند پاییزه که به‌تازگی کشت آن وسعت گرفته، ۱۳ هزار تن است که بدین ترتیب جمع شکر استحصال شده از چغندر قند بهاره و پاییزه به ۶۴۵ هزار تن می‌رسد. وی خاطر نشان کرد: در راستای طرح اقتصاد مقاومتی، افزایش ضریب خوداتکایی هشت محصول استراتژیک به تأیید معاونت زراعت رسیده و برنامه‌های ویژه‌ای در صورت تصویب اعتبارات و ملزومات لازم در دستور کار است.

وزارت جهاد کشاورزی به‌رغم برخی دیدگاه‌های نادرست در بخش بازرگانی خارجی، در سایر بخش‌ها در دو سال اخیر تحول چشمگیری داشته و دارد. این تحول به‌ویژه در ذهبت مدیریت ایران ارشد وزارتخانه در سطح مقام عالی وزارت و اکثریت معاونان و مشاوران پیامدهای خاص خود را در حوزه‌های گوناگون برجای می‌گذارد. یکی از این پیامدها نگاه مثبت بخش پژوهشی و مطالعاتی وزارت جهاد کشاورزی به آمارهای ارائه شده از سوی نهادهای غیردولتی به‌ویژه انجمن صنفی کارخانجات قند و شکر ایران است که تبلور آن را در گزارش تهیه شده مؤسسه عالی توسعه و برنامه‌ریزی کشاورزی است که در ادامه می‌خوانید:

تولید شکر در ایران

محصول شکر در دنیا از دو محصول مهم کشاورزی شامل چغندر قند و نیشکر حاصل می‌شود با توجه به وضعیت آب و هوایی و اقلیم کشور، عمده تولید شکر به‌صورت شکر چغندری بوده است، در سال‌های اخیر ضریب اهمیت هر دو محصول در تولید داخلی شکر تقریباً یکسان شده است.

وضعیت تولید چغندر قند

تولید چغندر قند در کشور همواره دارای نوسان بوده است و این مسئله در حقیقت ناشی از تغییرات در سطح زیرکشت است.

عوامل متعددی در تغییر سطح زیرکشت تأثیر دارند که از مهم‌ترین آنها می‌توان به قیمت و بازار سایر کشت‌های جایگزین اشاره کرد. لازم به ذکر است براساس اطلاعات موجود با کاهش سطح زیرکشت چغندر قند در سال ۱۳۸۶ نسبت به سال ۱۳۸۵، کشت‌های دیگر جایگزین این محصول شده و سطح زیرکشت این کشت‌های جایگزین نیز نسبت به دوره‌های ما قبل از رشد قابل توجهی برخوردار بوده است.

جدول ۱: سطح زیرکشت، تولید و عملکرد چغندر قند در ایران طی سال‌های ۹۱-۱۳۷۰

سال	سطح زیرکشت (هکتار)	میزان تولید (تن)	عملکرد در هکتار (تن)
۱۳۷۰	۱۷۳۴۳۷	۵۰۰۲۷۸	۲۸/۸
۱۳۷۱	۲۰۴۶۲۹	۶۰۰۵۳۰۸	۲۹/۳
۱۳۷۲	۱۷۹۷۲۰	۵۴۰۷۶۵۸	۳۰/۱
۱۳۷۳	۲۰۲۸۷۶	۵۲۹۴۷۲۹	۲۶/۰
۱۳۷۴	۲۰۲۶۹۳	۵۵۲۱۲۹۸	۲۷/۲
۱۳۷۵	۱۴۹۲۰۳	۳۶۸۶۵۶۸	۲۴/۷
۱۳۷۶	۱۹۱۲۴۱	۴۷۵۴۱۳۵	۲۴/۹
۱۳۷۷	۱۸۴۸۳۷	۴۹۸۷۴۱۷	۲۷/۰
۱۳۷۸	۱۸۶۰۱۷	۵۵۴۸۲۸۲	۲۹/۸
۱۳۷۹	۱۶۲۷۳۸	۴۳۳۲۱۷۲	۲۶/۶
۱۳۸۰	۱۷۱۶۵۸	۴۶۴۹۰۱۷	۲۷/۱
۱۳۸۱	۱۹۱۷۹۶	۶۰۹۷۵۳۲	۳۱/۸
۱۳۸۲	۱۷۸۳۵۵	۵۹۳۳۱۷۴	۳۳/۳
۱۳۸۳	۱۵۶۰۶۱	۴۹۱۶۳۳۶	۳۱/۵
۱۳۸۴	۱۵۲۸۷۵	۴۹۰۲۳۸۷	۳۲/۱
۱۳۸۵	۱۸۵۸۸۸	۶۷۰۹۱۱۲	۳۶/۱
۱۳۸۶	۱۵۹۷۸۹	۵۴۰۷۲۳۵	۳۳/۸
۱۳۸۷	۵۲۹۵۱	۱۸۲۹۳۰۳	۳۳/۹
۱۳۸۸	۵۶۲۸۶	۲۰۱۵۹۱۷	۳۵/۸
۱۳۸۹	۹۹۴۸۶	۴۰۹۵۶۵۰	۴۱/۲
۱۳۹۰	۱۰۹۵۰۸	۴۷۰۲۵۴۳	۴۲/۹
۱۳۹۱*	۹۶۳۵۰	۴۶۵۵۱۳۲	۴۸/۳

جدول ۲: تولید شکر در ایران طی سال‌های ۹۱-۱۳۷۰

سال	تولید شکر (تن)	درصد شکر تولیدی از چغندر قند	درصد شکر تولیدی از نیشکر
۱۳۷۰	۴۷۵۸۶۹	۷۰/۹	۲۹/۱
۱۳۷۱	۶۰۹۲۵۲	۷۶/۶	۲۳/۴
۱۳۷۲	۶۲۱۰۳۰	۶۸/۶	۳۱/۲
۱۳۷۳	۶۹۵۸۸۷	۷۰/۸	۲۹/۲
۱۳۷۴	۶۳۰۶۵۸	۷۰/۴	۲۹/۶
۱۳۷۵	۴۹۰۵۸۶	۶۰/۳	۳۹/۷
۱۳۷۶	۵۷۱۰۷۲	۶۱/۸	۳۸/۲
۱۳۷۷	۶۱۰۳۴۹	۶۱/۸	۳۸/۲
۱۳۷۸	۶۴۰۶۳۶	۶۴/۵	۳۵/۵
۱۳۷۹	۵۵۹۹۴۹	۶۲/۶	۳۷/۴
۱۳۸۰	۶۵۲۸۸۵	۵۵/۹	۴۴/۱
۱۳۸۱	۸۰۱۶۸۶	۵۷/۱	۴۲/۹
۱۳۸۲	۱۰۶۲۳۴۶	۴۹/۴	۵۰/۶
۱۳۸۳	۱۰۰۲۶۴۹	۴۶/۸	۵۳/۲
۱۳۸۴	۱۰۶۲۲۹۰	۴۵/۶	۵۴/۴
۱۳۸۵	۱۰۴۳۳۰۵	۵۹/۶	۴۰/۴
۱۳۸۶	۹۵۱۲۴۴	۵۴/۹	۴۵/۱
۱۳۸۷	۴۹۶۱۴۴	۳۵/۶	۶۴/۴
۱۳۸۸	۵۳۰۴۹۷	۴۸/۱	۵۱/۹
۱۳۸۹	۱۰۶۷۲۹۱	۴۶/۷	۵۳/۳
۱۳۹۰	۱۱۰۷۳۰۴	۵۳/۶	۴۶/۴
۱۳۹۱*	۱۰۹۷۷۲۹	۵۰/۳	۴۹/۷

منبع: انجمن صنفی کارخانجات قند و شکر ایران

منبع: دفتر آمار و فناوری اطلاعات وزارت جهاد کشاورزی - مقدماتی

۸۰ سطح زیرکشت و تولید نیشکر با شیب تندتری افزایش یافته است. به نحوی که در سال ۱۳۹۰ سطح زیرکشت این محصول به حدود ۷۷ هزار هکتار رسیده است. کشت این محصول با متوسط عملکرد حدود ۷۴ تن در هکتار، تولیدی برابر با ۵/۷ میلیون تن در سال ۱۳۹۰ در پی داشته است. بالطبع افزایش تولید نیشکر افزایش سهم این محصول را در تولید شکر داخلی موجب شده است.

میزان تولید داخلی قند و شکر از مجموع دو محصول نیشکر و چغندر قند در دهه ۷۰ با تغییرات ملایمی افزایش داشته است. در دهه ۸۰ بازار تولید داخلی این محصول با کاهش ناگهانی در سالهای ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ مواجه بوده است. تولید شکر نیشکری با شیب تندتری نسبت به شکر چغندری افزایش داشته است (نمودار ۳). البته لازم به ذکر است کاهش شکر تولیدی در سالهای ۸۷ و ۸۸ نیز در نتیجه کاهش نیشکر و چغندر قند بوده است. کاهش ۶۰ درصدی سطح زیرکشت چغندر قند در افت تولید داخلی شکر سهم بالایی داشته است.

همچنین مشاهده می شود طی سالهای ۱۳۷۰ الی ۱۳۹۱ سهم تولید شکر از تولید کل قند و شکر از ۶۵ درصد به ۹۸ درصد افزایش یافته است. بنا به اظهارات کارشناسی انجمن صنفی کارخانه های قند و شکر ایران به لحاظ اقتصادی تولید قند در کارخانه های بزرگ به صرفه نبوده و بیشتر تولید قند به مرور زمان در کارگاه ها و شرکت های کوچک اقماری واگذار شده است. (جدول ۲)

هزینه تولید شکر در ایران

از کل هزینه تولید شکر در کارخانه های چغندری ۶۵/۷ درصد آن را چغندر به عنوان ماده اولیه تشکیل می دهد. قیمت تمام شده تحت تاثیر این هزینه صعود می کند علاوه بر این از کل هزینه تولید شکر در کارخانه های چغندری ۱۵/۴ درصد آن را دستمزد مستقیم و غیرمستقیم تشکیل می دهند که این هزینه ها نیز توسط دولت تعیین و به کارخانه ها ابلاغ می شود.

قابل توجه است که تنها ۲/۵ درصد از کل هزینه های شکر را هزینه های عمومی و اداری تشکیل می دهد که بسیار نازل است. در حالی که حدود ۸۱ درصد از هزینه های تولید مربوط به مواد اولیه (چغندر قند) و دستمزدهای مستقیم و

جدول ۳: میزان واردات شکر و سهم آن از تولید داخلی و تجارت شکر

سال	تولید شکر (تن)	واردات شکر (تن)	سهم واردات از مجموع تولید و تجارت شکر (تن)
۱۳۷۰	۴۷۵۸۶۹	۵۱۱۷۲۳	۵۱/۸
۱۳۷۱	۶۰۹۲۵۲	۴۰۵۸۰۰	۴۰/۰
۱۳۷۲	۶۲۱۰۳۰	۳۰۴۰۰۰	۳۲/۹
۱۳۷۳	۶۹۵۸۸۷	۳۴۶۸۰۰	۳۲/۹
۱۳۷۴	۶۲۰۶۵۸	۷۵۲۸۱۸	۵۴/۴
۱۳۷۵	۴۹۰۵۸۶	۹۱۲۰۵۰	۶۵/۰
۱۳۷۶	۵۷۱۰۷۲	۱۲۵۹۵۴۶	۶۸/۸
۱۳۷۷	۶۱۰۲۴۹	۷۸۱۰۰۰	۵۶/۱
۱۳۷۸	۶۴۰۶۳۶	۱۱۸۴۲۴۹	۶۴/۹
۱۳۷۹	۵۵۹۹۴۹	۹۳۷۴۶۱	۶۲/۶
۱۳۸۰	۶۵۲۸۸۵	۸۶۴۰۰۰	۵۷/۰
۱۳۸۱	۸۰۱۶۸۶	۸۲۰۰۰۰	۵۰/۶
۱۳۸۲	۱۰۲۳۲۴۶	۲۱۲۰۰۰	۱۶/۷
۱۳۸۳	۱۰۰۲۶۴۹	۱۶۰۰۰۰	۱۳/۸
۱۳۸۴	۱۰۲۳۲۹۰	۶۷۱۰۰۰	۳۸/۷
۱۳۸۵	۱۰۴۳۳۰۵	۲۴۸۰۰۰۰	۷۰/۴
۱۳۸۶	۹۵۱۲۴۴	۱۱۷۰۰۰۰	۵۵/۲
۱۳۸۷	۴۹۶۱۴۴	۱۱۰۱۰۰۰	۶۸/۹
۱۳۸۸	۵۲۰۴۹۷	۸۷۷۰۰۰	۶۲/۳
۱۳۸۹	۱۰۶۷۲۹۱	۱۸۰۵۰۰۰	۶۲/۸
۱۳۹۰	۱۱۰۷۳۰۴	۱۲۳۴۰۰۰	۵۲/۷
۱۳۹۱*	۱۰۹۷۷۲۹	۱۶۸۰۰۰۰	۶۰/۵
۱۳۹۲	-	۱۵۷۹۰۰۰	-

مآخذ: انجمن صنفی کارخانه های قند و شکر ایران و گمرک جمهوری اسلامی ایران

غیرمستقیم است، محاسبات تقریبی براساس اطلاعات موجود نشان می دهد هزینه ماده اولیه در تولید قند و شکر چغندری طی این سال ها به طور متوسط بین ۵۰ تا ۶۰ درصد قیمت مصوب شکر را به خود اختصاص داده است.

لازم به توضیح است طی دوره مطالعاتی بخشی از کاهش ضریب تبدیل محاسباتی ناشی از افزایش عیار چغندر قند یا به عبارت دیگر افزایش کیفیت ماده اولیه بوده است.

وضعیت قیمت داخلی شکر

تا قبل از سال ۱۳۸۵ قیمت گذاری چغندر قند و تعیین حقوق و دستمزد کارگران و همچنین تعیین قیمت تثبیتی فروش قند و شکر همواره توسط دولت انجام و نیز مابه التفاوت قیمت تثبیتی فروش و قیمت تمام شده توسط دولت پرداخت می شده است.

براساس مصوبه شماره ۳۴/۱۷۷۲۵۲ مورخ ۱۳۸۴/۱۰/۱۲، شورای اقتصاد، از ابتدای سال ۱۳۸۵ نرخ تثبیتی فروش شکر توزیعی و مصارف تنظیم بازار از تعهدات دولت حذف شده و تعهدات دولت یارانه شکر، تنها محدود به تعهدات کالابری تامین سرانه مصارف شکر جمعیت شهری، روستایی و عشایری شد. با حذف مابه التفاوت یادشده در سال ۱۳۸۵، تعیین قیمت شکر تابع عرضه و تقاضای بازار شد و برای تنظیم بازار، در مصوبه یادشده شورای اقتصاد پیش بینی شده که حقوق ورودی واردات براساس قیمت تضمینی چغندر قند و قیمت مطلوب شکر در بازار تعیین شود. با توجه به اینکه سهم واردات در تامین نیاز کشور بالاست، بنابراین یکی از مشکلات بازار شکر در کشور، متاثر بودن قیمت داخلی شکر از نوسان قیمت جهانی است.

یادآور می شود که نوسان های قیمت جهانی ناشی از سیاست های متفاوت کشورهای عمده تولیدکننده و صادرکننده شکر است به طوری که نتیجه آن در کشور ما نیز منجر به بروز افزایش یا کاهش قیمت شکر می شود. بررسی ها نشان می دهد اگر قیمت ها به صورت سالانه دنظر گرفته شود، همخوانی قیمت های جهانی و داخلی ملموس تر و علت عدم همخوانی در بعضی از مقاطع سال، به دلیل تغییر تعرفه واردات کشور در مبادی ورودی بوده است. بنابراین قیمت داخلی این کالا از قیمت های جهانی تاثیر می پذیرد.

قیمت تضمینی چغندر قند

چغندر قند از محصولات اساسی است که در واقع از آغاز دخالت دولت در بازار محصولات زراعی تابع نظام قیمت گذاری بوده است. این محصول به عنوان نهاده کارخانه های دولتی خصوصی برای تبدیل به شکر و قند مصرفی جامعه مورد استفاده قرار می گیرد و به همین علت تقریباً تمام چغندر تولیدی کشور توسط کارخانه ها به قیمت تضمینی که از طرف دولت اعلام و براساس قرارداد کشت فی مابین کارخانه ها و تولیدکنندگان خریداری می شود سهم چغندر قند به عنوان ماده نخستین صنایع تولیدکننده قند و شکر در مجموع هزینه ها یا قیمت تمام شده فراورده شکر نسبتاً بالا و حدود ۶۵ درصد است. لذا با توجه به بالا بودن این سهم حساسیت خاصی روی قیمت محصول چغندر قند وجود دارد. از طرفی بخش صنعت به دنبال کاهش قیمت تضمینی چغندر قند و از طرف دیگر بخش تولید به دنبال تعیین قیمت متناسب با هزینه های تولید و رابطه مبادله تعادلی است. براین اساس با توجه به شاخص رابطه مبادله داخلی مشاهده می شود از سال ۱۳۸۴ تعیین قیمت تضمینی به عنوان ابزار حمایتی عمل نموده و در حفظ قدرت خرید چغندر کار مؤثر واقع نشده است.

به بیان دیگر گرچه قیمت تضمینی طی این دوازده سال تقریباً چهار برابر شده است و لیکن سطح زیرکشت این محصول در سال ۱۳۹۱ به نیمی از آن در سال ۱۳۸۰ تقلیل یافته و عامل قیمت از کارآمدی لازم برخوردار نبوده است. تعیین قیمت تضمینی چغندر قند در سال ۱۳۹۱ با افزایش ۱۶/۷ درصد نسبت به سال پیش از آن از هدف حفظ تعادل مبادله داخلی فاصله گرفته و سطح زیرکشت محصول را کاهش داده است.

صادرات و واردات شکر در ایران

هرچند شکر در ایران یک کالای صادراتی نیست با این

وجود براساس گزارش رسمی گمرک جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۸۴ در مجموع حدود ۲۰۰ تن شکر به ارزش ۱۵۹ هزار دلار به خارج از کشور صادر شد که از این میزان ۱۳۷ تن به ارزش ۱۰۹ هزار دلار به ۵ کشور امارات متحده عربی، ایالات متحده آمریکا، ژاپن، کانادا و ترکیه بوده است. در سال ۱۳۸۵ نیز حدوداً ۴۵۷ تن شکر به ارزش ۳۹۱ هزار دلار صادر شده است. کشور کویت با واردات ۲۴۷ تن شکر از ایران به ارزش ۲۵۷ هزار دلار عمده ترین واردکننده شکر از ایران بود. در سال ۱۳۹۰ صادرات شکر به صورت مقطعی و غیر پایدار شکل گرفت. صادرات فوق ناشی از کنترل قیمت شکر کارخانه ها و کاهش قیمت داخلی نسبت به قیمت شکر در کشورهای همسایه بوده است.

میزان واردات در دو دهه گذشته دارای نوسان بوده و روند مشخصی نداشته است. میزان واردات از سال ۱۳۸۵ نسبت به سال های پیش از آن جهش داشته و به تبع آن میزان واردات از آن سال در سطح بالاتری قرار گرفته است. علت آن کاهش قیمت جهانی در بخش خصوصی و ذخیره سازی جهت مبارزه با تحریم در بخش دولتی بوده است. میزان واردات شکر در سال های ۸۸-۱۳۸۵ روندی نزولی داشته است. در سال ۱۳۸۹ واردات این محصول به شدت افزایش یافته (۹۱ درصد) و در سال بعد مجدداً روند کاهشی داشته است. در سال ۱۳۹۱ میزان واردات شکر ۳۶ درصد نسبت به سال ۱۳۹۰ افزایش یافته است. در سال ۱۳۹۲ میزان واردات شکر ۱۵۷۹ هزار تن به ارزش ۸۳۲ میلیون دلار بوده است. طی سال های اخیر واردات شکر بیش از تولید داخلی به طور متوسط ۱/۵ برابر تولید داخلی است. طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۸۷ صادرات شکر توسط بخش خصوصی صورت گرفته است. لیکن بخش خصوصی در ۷۰ درصد واردات در سال ۱۳۹۱ و ۶۳ درصد واردات در سال ۱۳۹۲ دخالت داشته است. (جدول ۳)

تعرفه واردات شکر در ایران

تعرفه یک ابزار حمایتی است و به منظور حمایت از تولیدکنندگان از این ابزار استفاده می شود. ضمن اینکه تعرفه یکی از محل های درآمد دولت است. فارغ از موضوع درآمدی هرگونه خطا در محاسبات تعرفه از یک سو می تواند تولیدکنندگان را متضرر و از سوی دیگر می تواند فشار مضاعفی بر مصرف کنندگان وارد کند.

در سال ۱۳۹۲ (تا پایان دی ماه) قیمت وارداتی شکر خام ۱۳۵۲۰ ریال بوده است که با توجه به هزینه های ترخیص و سود واردکننده به رقم ۱۵۲۵۰ ریال می رسد.

قیمت اعلامی دولت برای هر کیلوگرم شکر سفید ۱۹۰۰۰ ریال است. چنانچه دستمزد تصفیه، هزینه حمل تا کارخانه تصفیه و ضایعات از این قیمت کم شود، قیمتی معادل با ۱۶۵۰۰ ریال به ازای یک کیلوگرم برای شکر خام داخلی به دست می آید. لذا چنانچه تولیدکننده داخلی قادر به تولید شکر خام با هزینه ۱۶۵۰۰ ریال/کیلوگرم باشد، با تعرفه معادل ۱۶ درصد امکان رقابت برای این صنعت فراهم می گردد.

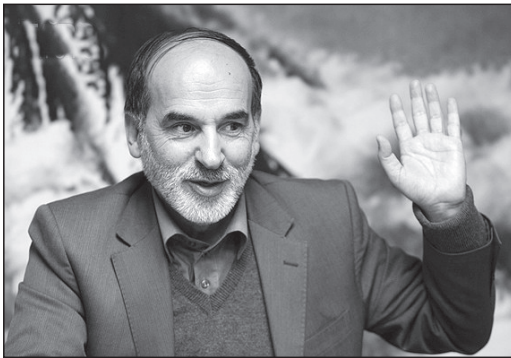
در مورد واردات شکر سفید نیز قابل ذکر است که براساس آمارهای گمرک شکر سفید وارد کشور نشده است. اما با توجه به قیمت های جهانی شکر خام و سفید و اختلاف تقریباً ۲۵۰۰ ریال در هر کیلوگرم به نظر می رسد قیمت سیف شکر سفید (بهای خرید کالا در مبدأ به اضافه هزینه بیمه و حمل و نقل) در صورت واردات به همراه سایر هزینه ها (هزینه ترخیص و سود واردکننده) به حدود ۱۷۵۰۰ ریال/کیلوگرم خواهد رسید.

جمع بندی و پیشنهادها

سالانه حدود ۲ میلیون و ۱۰۰ هزار تن قند و شکر در کشور مصرف می شود. حدود یک میلیون و ۷۰۰ هزار تن میزان شکر انتقالی به سال جاری بوده است. با پیش بینی تولید ۱/۵ میلیون تنی به نظر می رسد باید راهکارهایی برای کنترل این بازار و واردات این محصول صورت پذیرد لذا موارد زیر پیشنهاد می گردد:

* وضع تعرفه گمرکی برای واردات شکر در اندازه های مناسب با قیمت داخلی شکر

* واردات به تناسب موجودی، ذخایر و تولید داخلی شکر

تعرفه‌های موجود از کالاهای کشاورزی حمایت نمی‌کنند

* حسین صفایی

از صفحه اول

الف: مستندات قانونی

قانونگذار در قانون بودجه سال ۱۳۸۸ ماده ۴۰ و جزء ۱۵ قانون بودجه سال ۱۳۸۹ وضع تعرفه مؤثر برای بخش کشاورزی را مصوب نمود. پس از اجرائی نشدن دو قانون مذکور، قانونگذار مجدداً در ماده ۱۶ قانون افزایش بهره‌وری و بند (ب) ماده ۱۴۵ برنامه پنجم توسعه بر وضع تعرفه مؤثر در بخش کشاورزی به شرح ذیل تأکید کرد:

«از تاریخ تصویب این قانون، وزارت بازرگانی و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی اعم از دولتی و غیردولتی قبل از واردات کالاها و یا محصولات بخش کشاورزی (اعم از خام و یا فرآوری شده) و یا مواد اولیه غذایی مورد نیاز صنایع غذایی و تبدیل موظفند از وزارت جهاد کشاورزی مجوز لازم را اخذ کنند. همچنین دولت مکلف است به منظور حمایت از تولیدات داخلی، برای واردات کلیه کالاها و محصولات بخش کشاورزی تعرفه مؤثر وضع نماید به گونه‌ای که نرخ مبادله همواره به نفع تولیدکننده داخلی باشد.»

* تبصره ۱: واردات نهاده‌های تولید بخش کشاورزی (از قبیل بذر، نهال، کود و سم) با هماهنگی و اخذ مجوز وزارت جهاد کشاورزی از اعمال تعرفه مؤثر مستثنی است.

* تبصره ۲: مسئولیت انتخاب ابزار تعرفه‌ای، تعیین سهمیه مقداری، زمان ورود و مقدار تعرفه برای کالاهای کشاورزی و فرآورده‌های غذایی با وزارت جهاد کشاورزی خواهد بود.

ضمناً در سال ۱۳۹۲ قانونگذار در بخش‌هایی از قانون تمرکز وظایف بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی نیز مجدداً تأکیدی بر قانون افزایش بهره‌وری و بند (ب) ماده ۱۳۴ قانون برنامه پنجم توسعه داشته است.

ب: سیمای تعرفه ایران و مقایسه آن با جهان و کشورهای توسعه‌یافته

سیمای تعرفه‌ای ایران از نظر اغلب شاخص‌های دسترسی به بازار نظیر میانگین ساده نرخ‌های تعرفه، میانگین موزون نرخ‌های تعرفه (به استثنای بخش کشاورزی)، سهم ردیف‌های تعرفه با نرخ صفر از کل خطوط تعرفه و سهم فرازهای تعرفه‌ای بین‌المللی از کل خطوط تعرفه یکی از بسته‌ترین رژیم‌های تعرفه این دنیا را به نمایش می‌گذارد. هر چند تعرفه اسمی مهم‌ترین معیار بررسی تعرفه در سازمان تجارت جهانی است اما اهمیت تعرفه مؤثر بیش از آن بوده و قانونگذار در کشور ما بر تعرفه مؤثر تأکید دارد.

نرخ میانگین موزون تعرفه‌ها در بخش کشاورزی کمی بیشتر از یک‌سوم مقدار میانگین ساده تعرفه‌های این بخش است (۱۰/۲ درصد در مقابل ۲۸/۹ درصد) و سطح حمایت‌های تعرفه‌ای واقعی از بخش کشاورزی به مراتب پایین‌تر از سطح است که برحسب شاخص نرخ میانگین ساده تعرفه‌ها به نظر می‌رسد. تعرفه مؤثر کالاهای کشاورزی وارداتی به کشور در طول برنامه چهارم توسعه، نرخ متوسطی در حدود ۱۱ درصد است. این نرخ نه تنها در مقایسه با کشورهای

یونس ژانله :

تولیدکنندگان شکر واردکننده شکر

اگر کشور سالانه به دو میلیون تن شکر نیاز داشته باشد و از این میزان، یک میلیون تن آن در داخل تولید شود، می‌توان یک میلیون تن دیگر را براساس ظرفیت کارخانه‌های تولید شکر، شکرخام وارد کنیم.

هیچ شکی در این نیست که باید از تولید داخل، حمایت شود و توجه به این امر واجب است. اما صنعت تولید شکر در کشور با دو مشکل روبروست.

اول اینکه به دلیل قیمت‌گذاری چغندر قند توسط دولت، تولیدکننده در مهله‌های قرار می‌گیرد که به هر قیمتی شده چغندر قند را بخرد تا بتواند کار تولید خود را انجام دهد. اما این موجب می‌شود که قیمت تمام‌شده شکر داخلی، گران‌تر از شکر وارداتی و بالاتر از نرخ جهانی باشد. از طرف دیگر تولیدکنندگان داخلی شکر، این ظرفیت را ندارند که تمام نیاز داخل به شکر را تأمین کنند و برای رفع کامل نیاز داخل به شکر، ما ناچار هستیم که از سایر کشورها واردات داشته باشیم. به نظر می‌رسد که اگر در این شرایط، دولت زمینه‌ای را فراهم کند که تولیدکننده داخلی به اندازه‌ای که شکر تولید کرده است، معادل آن واردات داشته باشد و شکر خام وارد کند، می‌تواند در کاهش هزینه‌ها و تعدیل قیمت شکر در داخل مؤثر باشد.

به‌طور مثال اگر قیمت شکر داخلی کیلویی دوهزار تومان تمام شود و خود تولیدکننده این امکان را داشته باشد که شکر ۲۰۰۰ تومانی را وارد کند، برای او به‌صرفه خواهد بود. اگر فرض کنیم کشور سالانه به دو میلیون تن شکر نیاز داشته باشد و از این میزان، یک تن آن در داخل تولید شود، می‌توان یک تن دیگر را براساس ظرفیت کارخانه‌های تولید شکر، شکرخام وارد کنیم. به این ترتیب این دو نوع شکر که با دو قیمت به‌دست آمده، یک میانگین قیمت خواهند داشت که می‌توان آن را به‌عنوان نرخ تعادلی در نظر گرفت که در نهایت مصرف‌کننده می‌تواند شکر را با قیمت مناسب‌تری در اختیار داشته باشد و همچنین با این روش، تولیدکننده‌های شکر نیز متضرر نخواهند شد. به نظر می‌رسد اگر دولت با قیمت‌گذاری کالاهای مختلف، سعی در حمایت از این صنایع دارد، باید سازوکاری را فراهم کند تا صنایع وابسته نیز به‌نوعی حمایت شوند و در مورد محصولی مانند شکر، تولیدکننده‌ها بتوانند در سطح جهانی رقابت و وضعیت بهتری پیدا کنند. با همه این توضیحات، ما به‌عنوان تولیدکننده ترجیح می‌دهیم که نیاز شکر خود را از داخل تأمین کنیم و تا جایی که این تولیدکننده‌ها بتوانند نیاز ما را برطرف کنند، سراغ شکر وارداتی نخواهیم رفت اما زمانی که محصول آنها تمام شود، ناچار به واردات شکر هستیم. البته از آنجایی که شکر وارداتی، خام است و باید طی مراحل آماده‌سازی شود در صورت واردات شکر نیز تولیدکننده‌های داخلی برای تبدیل آن کمک خواهند کرد. درحالی که این تولیدکننده‌ها تنها سه‌ماه از سال کار می‌کنند و مابقی زمان‌ها بیکار هستند، به این شکل می‌توان برای آنها اشتغال ایجاد کرد تا هم هزینه‌هایشان کاهش پیدا کند و در نتیجه قیمت تمام‌شده محصول، پایین بیاید و هم درآمد بیشتری کسب کنند. به این شکل می‌توان هم از تولیدکننده داخلی و هم از صنعت و مصرف‌کننده‌ها حمایت کرد اما برای این کار لازم است سیاستگذاران در هر دو بخش نظراتشان را اعلام کنند. هر چند که براساس سیاست مجلس شورای اسلامی، مسئولیت تولید و واردات شکر به‌عهده وزارت جهاد کشاورزی گذاشته شده است و آنها باید در این خصوص تصمیم‌گیری کنند.

منطقه، بلکه از نظر سازمان تجارت جهانی نیز نرخ بالایی محسوب نمی‌شود. زیرا در دور مذاکرات اروگوئه به تعرفه‌های بالاتر از ۱۵ درصد تعرفه‌های بالا اطلاق می‌شد. برآوردها نشان می‌دهد که نرخ تعرفه مؤثر کالاهای کشاورزی وارداتی از نرخ تعرفه مؤثر (وزنی) مجموع کالاهای وارداتی به کشور پایین‌تر و در چند سال منتهی به سال ۱۳۹۲ حدود ۸ درصد است.

شکاف عمیق بین میانگین‌های ساده و وزنی تعرفه‌ها نشان می‌دهد که سیستم تعرفه‌ای کشور در حصول به مهم‌ترین اهداف خود در بخش کشاورزی یعنی حمایت از بخش و همچنین در تهدید واردات غیرمؤثر بوده و کالاهای دارای تعرفه بالا کمترین واردات را داشته‌اند، درحالی که بیشتر واردات مربوط به کالاهای دارای تعرفه‌های پایین بوده است.

تغییر جهت‌های اساسی ساختار تعرفه به‌طور عمده متأثر از تغییر نرخ ارز و وضعیت درآمدهای نفتی کشور است و درآمد نفتی یکی از عوامل مهم در تعیین سیاست تجاری و نرخ تعرفه در ایران است که هیچ ارتباطی به هدف اصلی ابزار سیاستی (حمایت از تولید داخلی) نداشته و ناشی از شرایط کلان اقتصاد کشور است و نرخ‌های تعرفه هر ساله با هدف تنظیم بازار مشخص و در طول سال متناسب با تغییرات قیمت (در بازار جهانی و داخلی) تغییر می‌یابد و البته اغلب تجدیدنظرهای قابل ملاحظه در نرخ تعرفه مانند تغییرات سال ۱۳۸۱، ناشی از تغییر محاسبه حقوقی گمرکی متناسب با تغییرات نرخ ارز بوده است.

مقایسه وضعیت تعرفه کشور با کشورهای دیگر نشان می‌دهد حمایت تعرفه‌ای در کشور ما به سمت زیربخش یا کالاهایی خاص هدفمند نیست. درحالی که اتحادیه اروپا سهم بالایی از تعرفه‌های فراتر از ۲۰ درصد در ساختار تعرفه‌ای خود را در بخش‌های حساس و اولویت‌دار خود مانند تولیدات دامی، لبنی، شکر و غلات اختصاص داده است. در کشور ما سطح تعرفه‌های بالای ۲۰ درصد در کلیه فصول بالاست و اولویت‌بندی خاصی مشاهده نمی‌شود.

در سال ۲۰۱۰ در کشورهای OECD حمایت تعرفه‌ای از لبنیات (۱۱۶ درصد)، غلات (۷۸ درصد)، تولیدات حیوانی (۸۲ درصد) و شکر و ریشه‌ها (۶۲ درصد) بوده است. درجه و اندازه حمایت تعرفه‌ای برحسب نوع محصولات کشاورزی متفاوت و درعین حال با توجه به اهمیت تولیدی محصولات کشاورزی و توان رقابت آنها تعیین می‌شود و از پراکندگی تعرفه‌ای زیادی برخوردار است. حمایت بالا از کالاهای حساس و استراتژیک و پراهمیت از نظر تولیدی صورت می‌گیرد و مابقی از تعرفه بسیار پایین برخوردارند.

ترکیه که از نخستین اعضای WTO محسوب می‌شود از بخش کشاورزی و صنایع غذایی خود به‌شدت حمایت می‌کند. به‌طوری که در سال‌های اخیر تعرفه‌های وارداتی محصولات نظیر غلات و دانه‌های روغنی را به میزان قابل ملاحظه‌ای افزایش داده است تا ضمن محدود کردن واردات این اقلام مصرف داخلی را به سمت تولیدات داخلی سوق دهد.

ترکیه از سال ۱۹۹۶ به‌بعد (تا سال ۲۰۱۰) تعرفه‌های مورد عمل

جدول ۱: مقایسه شاخص‌های تعرفه ایران با جهان برحسب درصد در سال ۲۰۰۸ میلادی

شاخص‌های تعرفه‌ای	ایران (درصد)	میانگین جهانی (درصد)	رتبه ایران در جهان	نسبت شاخص در ایران به جهان
میانگین ساده نرخ‌های تعرفه*	۲۶	۱۰۳۹	۳	۲/۵
میانگین موزون نرخ‌های تعرفه (تعرفه مؤثر)*	۱۳/۸	۸/۸	۱۹	۱/۵
سهم فرازهای تعرفه‌ای از کل خطوط تعرفه	۴۵/۲	۲۲/۴۵	۱۶	۲
بالاترین (حداکثر) نرخ تعرفه مورد عمل	۴۰۰	۲۱۳/۴۷	۲۵	۱/۹
سهم تعرفه با نرخ صفر از کل خطوط تعرفه	۰۰	۲۴/۲۸	۱۶	-

* این میانگین از روش میانگینی از حاصل جمع نرخ‌های تعرفه ارزشی و در صورت وجود تعرفه‌های ویژه از معادل ارزشی این نوع از تعرفه‌ها به‌دست می‌آید.
* تعرفه وزنی که از آن به‌اصطلاح تعرفه مؤثر نیز یاد می‌کنند بیانگر میانگین تعرفه متناسب با میزان واردات هر کالا به کشور است.
** علت اصلی صفر بودن در مصوبه قانون است که حداقل حقوق ورودی را ۴ درصد قرار داده است.
تنها حدود ۵ درصد کالاهای کشاورزی ممنوع‌الورود هستند که بخشی از این ردیف‌های کالایی هم ممنوعیت شرعی برای ورود دارند و سایر موانع نیز حذف شده‌اند. لذا بخش کشاورزی ایران از نظر استفاده از موانع غیرتعرفه‌ای غیرمجاز در مقایسه با سایر کشورها، در سطح قابل‌قبولی قرار دارد.

دبیر انجمن صنفی کارخانه‌های قند و شکر:

واردات ۸۲۳ هزار تن شکر

با وجود تولید بی‌سابقه تولید چغندر قند

عضو هیأت‌مدیره انجمن صنایع قند کشور با بیان اینکه امسال حدود ۸۲۳ هزار تن شکر به کشور وارد شده، گفت: واردات حدود ۶۰۰ هزار تن از این مقدار براساس ثبت سفارش‌های قبلی و قانونی انجام شده اما بخشی از واردات این محصول مشکوک است.

بهمن دانایی دبیر و عضو هیأت‌مدیره انجمن صنایع قند کشور در مورد بحث‌های مطرح شده از سوی ۲ وزیر جهاد کشاورزی و صنعت و معدن و تجارت درباره واردات شکر در سال جاری گفت: با توجه به قانون انتزاع که موجب منکف شدن وظایف صنایع تبدیلی و بخش کشاورزی از وزارت صنعت، معدن و تجارت شده و در نتیجه آن وظایف به وزارت جهاد کشاورزی واگذار شد، تصمیم‌گیری درباره واردات شکر برعهده وزیر جهاد کشاورزی است و قطعاً مطالبی که توسط آقای حاجتی در مورد ممنوعیت واردات شکر و عدم ثبت سفارش جدید مطرح شده، درست است.

وی در پاسخ به این سؤال که چرا وزیر صنعت در روزهای اخیر واردات شکر را آزاد اعلام کرده است، افزود: اظهار نظر وزیر صنعت، معدن و تجارت نمی‌تواند درست باشد، شاید صحبت‌های ایشان بد تعبیر شده و یا اینکه از صحبت‌های ایشان اینگونه استنباط شده است، زیرا قطعاً وزیر صنعت از این موضوع که تصمیم در مورد واردات یا عدم واردات شکر به‌عهده وزیر جهاد کشاورزی است، مطلع هستند. عضو هیأت‌مدیره انجمن صنایع قند کشور با اشاره به واردات ۸۲۳ هزار تن شکر براساس آمار گمرک در سال جاری، گفت: از این میزان واردات در سال جاری حدود ۵۵۰ تا ۶۰۰ هزار تن شکر به روال قانونی و طبیعی وارد شده، زیرا کشتی‌های واردکننده این محصول در اسفند سال ۹۲ در بنادر ما بودند.

دانایی تصریح کرد: اما حدود ۱۵۰ تا ۲۰۰ هزار تن از آن ۸۲۳ هزار تن شکر وارداتی که از مهر تا آذر امسال به کشور وارد شده مشکوک است و وزارت جهاد کشاورزی هم در حال بررسی و تحقیق در این باره است.

دبیر و عضو هیأت‌مدیره انجمن قند کشور به ارائه توضیحی در مورد مشکوک بودن واردات شکر در ۳ ماه اخیر پرداخت و گفت: طبق اعلام ممنوعیت واردات شکر تا اطلاع ثانوی توسط وزیر جهاد در فروردین امسال و همچنین اعتبار ۶ ماهه ثبت سفارش وارداتی، بنابراین هر محموله‌ای که تا قبل از مهرماه به کشور وارد شده قانونی است، زیرا بعد از آن مجوزی برای واردات صادر نشده و اگر مجوزی هم ۶ ماهه از تاریخش بگذرد، باطل می‌شود و امکان تمدید آن براساس ممنوعیت ثبت سفارش وجود نداشته است.

واردات شکر توسط کارخانه‌های قند

دانایی در ادامه به مصوبه‌ای در شورای اقتصاد درباره واردات شکر اشاره کرد و گفت: طبق مصوبه این شورا در مورخ ۹۳/۱۰/۸ اگر ضرورتی درباره واردات شکر وجود داشت، واردات این محصول باید توسط کارخانه‌های قندی که چغندر کشاورزان را خریداری کرده‌اند، انجام شود.

دبیر انجمن قند کشور بیان داشت: این اتفاق دست دلالت و واسطه‌ها را حذف می‌کند، ضمن اینکه وقتی تولیدکننده شکر واردکننده باشد، منافع حاصل از واردات ظرف باز یافت قیمت تمام‌شده تولید داخل می‌شود و منافع حاصل از واردات نصیب یک یا چند واردکننده نمی‌شود.

حجم تولید امسال چغندر در ۱۰ سال گذشته بی‌سابقه است

دانایی در مورد میزان تولید شکر در کشور گفت: امسال تولید چغندر نسبت به سال گذشته رشد قابل توجهی دارد و حدود ۳۵ درصد از سال گذشته بیشتر است. وی افزود: سال گذشته ۳ میلیون و ۵۰۰ هزار تن چغندر قند در کشور تولید شد اما امسال این میزان تولید به ۴ میلیون و ۸۰۰ هزار تن می‌رسد که در ۱۰ سال گذشته منتهای سال ۸۵ این مقدار به تولید بی‌سابقه است و پیش‌بینی می‌شود، از مجموع چغندر و نیشکر تولیدی یک میلیون و ۳۰۰ هزار تن شکر تولید شود.

دانایی با بیان اینکه مصرف سالانه شکر در کشور ۲ میلیون و ۲۰۰ هزار تن است، گفت: بنابراین ۹۰۰ هزار تن دیگر برای مصرف مورد نیاز است که از واردات مازاد ۲ سال گذشته تأمین می‌شود.

دبیر و عضو هیأت‌مدیره انجمن قند تصریح کرد: انبارها مملو از شکر است و واردات شکر در سال گذشته دوبرابر نیاز کشور بوده است و تا ۹ ماه آینده هیچ نیازی به واردات شکر نیست.

دانایی اظهار داشت: صنعت قند و شکر پویا است و نباید آن را با واردات بی‌رویه و بی‌برنامه به مخاطره انداخت. وی افزود: نرخ خرید تضمینی چغندر قند در ۸-۷ سال اخیر به موقع اعلام نمی‌شد اما سال گذشته با اعلام به‌موقع و قبل از فصل کشت قیمت خرید تضمینی میزان تولید این محصول افزایش یافت. براساس این گزارش، محمود حاجتی وزیر جهاد کشاورزی ثبت سفارش واردات شکر را در دهم فروردین امسال تا اطلاع ثانوی ممنوع کرده است، در حالی که نعمت‌زاده وزیر صنعت، معدن و تجارت چندی پیش در جمع خبرنگاران گفت «واردات شکر، آزاد است» چون تولید داخل همیشه کمتر از نیاز بوده و مصرف شکر در کشور به‌مراتب بیشتر از تولید است.

واقعیت این است که لازمه تکیه بر توان تولید داخلی، همسویی سیاست‌های بازار و تنظیم آن با تولید بخش و توان‌افزایی در تولید متناسب با نیاز بازار کشاورزی و مواد غذایی است و این در گرو یکپارچگی سیاست و مدیریت در تولید و تجارت محصولات کشاورزی است. در چنین شرایطی هر تصمیم در مورد واردات کالاها و کشاورزی با تأثیر آن بر زنجیره ارزش این کالاها مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

پیشنهادها

تنظیم عالمانه سیاست‌های تعرفه‌ای در بستر یک سیاست تجاری مؤثر و مناسب و در تعامل با اضلاع دیگر سیاست تجاری ضروری است. البته حمایت از بخش کشاورزی تنها منوط به بهره‌گیری از ابزار آن تعرفه نیست و می‌توان با بهبود سیاست‌های حمایتی و بهره‌گیری توانمند سازی و سیاست‌های تعرفه‌ای و سیاست‌های غیر تعرفه‌ای به این هدف نایل شد.

مهم‌ترین عامل تأثیرگذار یعنی نرخ ارز باید شناسا و باشد و در شرایط تثبیت دستوری نرخ ارز، حمایت از بخش‌های کشاورزی و از جمله بهره‌گیری از ابزارهای تعرفه‌ای اجتناب‌ناپذیر است.

بهره‌گیری از سیاستی مانند سهمیه برای محصولاتی مانند برنج و ... به جای تعیین تعرفه‌های فصلی ناکارآمد و به‌کارگیری تعرفه مرکب (که با عنوان غیرعلمی در عمل در کشور به‌کار گرفته می‌شود) و ... راهکارهای مناسب دیگر محسوب می‌شوند. ضمن آنکه مدیریت درست و علمی مجوزها و کاستن از ممنوعیت‌ها نیز ضروری شمرده می‌شوند. در برنامه توسعه باید استراتژی تجاری بخش کشاورزی مشخص شود که می‌تواند در برخی کالاها و یا گروه‌های کالایی جایگزین واردات و یا توسعه صادرات و یا تلفیقی از آن باشد. در این وضعیت می‌توان از ابزارهای بازرگانی مناسب از جمله تعرفه برای حصول به اهداف برنامه استفاده کرد.

در برنامه دوم توسعه نیز مقرر گردیده بود که تعرفه‌های گمرکی باتوجه به درجه معقول حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان داخلی و براساس مزیت‌های نسبی برای گروه‌های کالا و متناسب با شرایط جهانی به‌منظور ایجاد شرایط رقابت بین‌المللی و به‌کارگیری استانداردهای جهانی در تولیدات کشور فراهم آید، اما باز هم روند تغییرات نرخ تعرفه و آثار اجرای آن نشان از حاکمیت شرایط موجود بوده تا مزیت نسبی و رقابتی و هنوز تلاش برای تحقق هدف مقرر شده و مغفول مانده برنامه دوم نیز می‌تواند بعد از گذشت ۱۵ سال، هدف‌گذاری برای برنامه ششم توسعه تلقی گردد. برای حصول به تعرفه مؤثر ضروری است نظام جامع تعرفه‌ای ایجاد شود که مجموعه‌ای از ابزارهای تعرفه‌ای مختلف است که در آن به‌منظور حمایت مؤثر مرزی از تولیدکنندگان داخلی و کمترین آسیب به مصرف‌کنندگان در بلندمدت، باتوجه به وضعیت تولید و مصرف هر یک از کالاها، وضعیت بازارهای داخلی و جهانی، حساسیت‌های ملی و خصوصیات محصول اقدام به انتخاب ترکیبی از ابزارهای تعرفه‌ای می‌شود.

* رئیس هیأت‌مدیره و مدیرعامل سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران

جدول ۲: شاخص میانگین ساده نرخ‌های تعرفه به تفکیک صنعت و کشاورزی در ایران و جهان سال ۲۰۰۸

میانگین ساده نرخ‌های تعرفه	ایران (درصد)	میانگین جهانی (درصد)	رتبه ایران در جهان	نسبت شاخص در ایران به جهان
صنعت	۲۵/۶	۹/۴	۳	۲/۷
کشاورزی	۲۸/۹	۱۶/۵	۱۴	۱/۷
کل اقتصاد	۲۶	۱۰/۳۹	۳	۲/۵

جدول ۳: شاخص میانگین موزون نرخ‌های تعرفه (تعرفه مؤثر) به تفکیک در صنعت و کشاورزی در ایران و جهان سال ۲۰۰۸

شاخص میانگین موزون نرخ‌های تعرفه (تعرفه مؤثر)	ایران (درصد)	میانگین جهانی (درصد)	رتبه ایران در جهان	نسبت شاخص در ایران به جهان
صنعت	۱۴/۱	۸/۰۵	۱۵	۱/۷۵
کشاورزی	۱۰/۲	۱۶/۱۶	۸۶	۰/۶۳
کل اقتصاد	۱۳/۸	۸/۸۵	۱۹	۱/۵۶

گندم (از ۳ به ۵۵ درصد)، ذرت (از ۳ به ۶۰ درصد)، انواع میوه (از ۴۵ به ۱۲۰ درصد)، سورگوم (از ۳ به ۶۰ درصد)، جو (از ۳ درصد به ۸۵ درصد) و دانه آفتابگردان را (از ۳ به ۲۹ درصد) افزایش داده است.

حقوق گمرکی تعیین‌شده برای واردات محصولات دامی در سال ۲۰۱۰ کشور ترکیه: دام زنده به غیر از دام جهت اصلاح نژاد (گوسفند و گاو) ۱۳۵ درصد، گوشت و لاشه دام ۲۲۵ درصد، ششیر ۱۵۰ درصد، ماست و دوغ ۱۷۰ درصد و کره ۱۴۰ درصد است.

نتیجه‌گیری

برای تعیین نرخ تعرفه، معیارهای علمی تعریف شده وجود ندارد و حمایت‌های تعرفه‌ای به سمت زیربخش یا کالاهایی خاص هدفمند نیست و بیشتر مقطعی و براساس تغییرات بازار و با هدف تنظیم بازار و با کم‌توجهی به شاخص‌هایی مانند ارزآوری، اشتغال‌زایی و ارتباط محصولات با بحث امنیت غذایی و کم‌توجه به برنامه‌های توسعه و سند چشم‌انداز تعیین می‌شود.

تفاوت معنادار سطح حمایت‌های تعرفه‌ای کشور (برحسب نرخ میانگین موزون تعرفه‌ها) در دو بخش صنعت و کشاورزی بیانگر توان و قدرت چانه‌زنی نماد سنتی و غیرمتشکل اقتصاد ایران (بخش کشاورزی و ساختار دارای تشکل‌های پرنفوذ در ارکان و لایه‌های تصمیم‌گیری کشور (بخش صنعت) است. در حالی که اغلب کشورهای جهان و به‌ویژه کشورهای توسعه‌یافته معمولاً به نفع بخش کشاورزی است.

یکی از مشکلات نظام تعرفه‌ای وجود فشارها از سوی لابی‌ها و گروه‌های فشار است به نحوی که در برخی موارد توجیه، دلیل، گزارش مکتوب و بررسی علمی برای نحوه تعیین تعرفه‌ها و پایین و یا بالا بودن نرخ تعرفه وجود نداشته و مصرف‌کنندگان و یا تولیدکنندگان داخل کشور هزینه کم‌توجهی به توجیهات و دلایل کارشناسی در نظام تعرفه را می‌پردازند.

مشکلاتی مانند تورم بالا و نظام ارزی غیرشناسا در کنار فقدان برنامه بلندمدت تعرفه‌ای، کارایی پایین سیاست تعرفه‌ای حمایت از تولید و مدیریت واردات را موجب شده و افزایش و یا کاهش هر ساله تعرفه‌ها اغلب بدون در نظر گرفتن توان رقابتی و حساسیت آنها صورت گرفته است.

هم جهت نبودن سیاست‌های حمایتی و تعرفه، کم‌توجهی به مزیت نسبی و رقابتی در تعیین نرخ تعرفه، ضعف حضور تشکل‌های کشاورزی در تصمیم‌سازی نرخ تعرفه باعث ایجاد مشکل و نارسایی نظام فعلی و عدم کارایی آن باتوجه به هدف سیاستی این ابزار یعنی حمایت از تولید داخلی و کاهش واردات شده است.

استفاده از تعرفه‌های غیرارزشی به‌واسطه قدرت حمایتی مؤثرتر این تعرفه‌ها در مقایسه با تعرفه‌های ارزشی پیچیدگی و ظرافت آنها، به‌طور عمده مخصوص کشورهای توسعه‌یافته و اغلب برای محصولات کشاورزی است. این ابزارها قادرند ضمن حمایت مؤثر از تولیدات، امکان حمایت متوازن در طول سال، جهت‌دهی واردات به سمت کالاهای دارای کیفیت و ایجاد رفاه متعادل برای مصرف‌کننده و تولیدکننده را به‌همراه داشته باشند.

مقام معظم رهبری :

فشار واردات، کشور را از پای درمی آورد

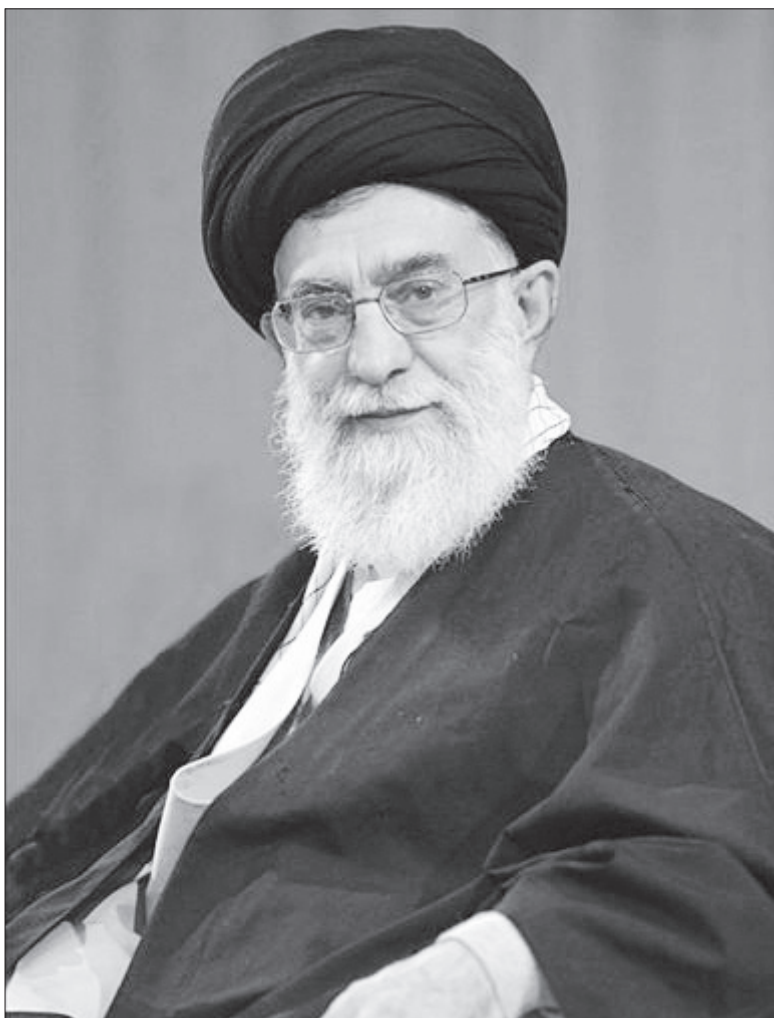
داخل دولت یا مجلس هستید و می‌توانید تصمیم بگیرید.

و سعی کنید که این فشار واردات بر کشور را کم کنید؛ این یک مسأله‌ی واقعاً مهمی است. امروز فشار واردات، کشور را دارد از پا درمی‌آورد؛ بهانه‌های مختلفی هم وجود دارد. مثلاً مسأله‌ی قاچاق؛ رقم‌هایی که این روزها می‌گویند، رقم‌های عجیب و غریب گنج‌کننده‌ی بیست و چند میلیارد قاچاق [است]! واقعاً سر انسان گنج می‌رود. خوب، حالا آن‌وقت به بهانه‌ی اینکه قاچاق نشود، پس ما راه را باز کنیم که از طریق قاچاق نیاید، از طریق گمرکات بیاید که ما بتوانیم سودی هم ببریم؛ این به نظر من منطق قوی‌ای نیست؛ کاری کنید که محصولات کشور مقهور واردات نشود. این محصولات همان محصولاتی است که در این بخش‌های مختلف به‌وسیله‌ی جوان‌های با استعداد ما، مردان مؤمن ما، توانای ما، بعضاً نابغه‌ی ما دارد به‌وجود می‌آید و تولید می‌شود. این یک نکته است که به نظر من بسیار مهم است.

مسأله‌ی اقتصاد مقاومتی هم که اشاره کردید، خوب، از وقتی که این عنوان مطرح شده، شاید هزار مرتبه از طرف مسؤولین - با کم و زیادش - تأیید شده؛ مسؤولین مختلف، فعالان اقتصادی، حتی فعالان سیاسی، مسؤولین دولتی، مجلس، غیره، مکرر گفته‌اند اقتصاد مقاومتی، اقتصاد مقاومتی؛ خوب است؛ خوب است؛ لکن با اسم و با تکرار زبانی هیچ اتفاقی نمی‌افتد؛ هیچ اتفاقی نمی‌افتد. با بردن اسم دارو و تکرار اسم دارو هیچ بیماری خوب نمی‌شود؛ دارو را باید مصرف کرد. شما در مجلس، در دولت نگاه کنید ببینید که واقعاً برای اقتصاد مقاومتی به همان مفهوم حقیقی خودش چه کارهایی انجام گرفته و چه کارهایی باید انجام بگیرد. این را به نظر من به‌طور جدی دنبال بکنید. این هم مسأله‌ی دوم.

مسأله‌ی سوم این است که در باب مسائل مهندسی همان‌طور که عرض کردم، بگردید دنبال خلاصه‌ها، ببینید کجا ما خراب داریم. خوب، ما در زمینه‌ی ساخت قطعه، مثلاً فرض کنید که ساخت ماشین‌آلات خوب است، پیشرفت کرده‌ایم، در زمینه‌های گوناگونی ابتکارهایی را ما مشاهده می‌کنیم. مهندسی در طراحی، مهندسی در ساخت کارخانه‌ها، آن کارهایی است که ما باید این‌ها را جدی بگیریم و دنبال بکنیم. اگر چنانچه شما توانستید این سنت طراحی و ابتکار در طراحی‌های نیازهای گوناگون را جا بیندازید، آن‌وقت همان سنت حسنه‌ای است که تا هر وقتی که این در کشور وجود دارد، خدای متعال به شما ثواب خواهد داد. کارهایی را که خللاً کشور است، نیاز کشور است، این‌ها را دنبال بکنید. به‌هر حال امیدواریم که خداوند به شماها توفیق بدهد، کمک‌تان کند، بتوانید کارها را انجام بدهید.

خب، الحمدلله همان‌طور که اول صحبت اشاره کردم، مهندسین ما در مراکز حساس زیادند؛ شما، هم در مجلس مهندس زیاد دارید، هم در دولت مهندس زیاد دارید، هم در بخش‌های گوناگون؛ به مسؤولیت خودتان با استفاده از ابزار مهندسی واقعاً توجه کنید و اهتمام بورزید؛ ببینید چه چیزهایی را باید انجام داد، آنها را ان‌شاءالله انجام بدهید. ان‌شاءالله خداوند همه‌تان را موفق و مؤید بدارد.

می‌توان گفت هر روزی یک پدیده‌ی نو از این جوان‌های با استعداد که رشته‌های مهندسی را طی کرده بودند، بروز پیدا می‌کرد؛ بعد از دوران دفاع مقدس هم همین‌طور. حالا همین رشته‌های نانو و سلول‌های بنیادی و بایو و این چیزها که ایشان اسم آوردند، این‌ها همه کارهای بعد از دوران دفاع مقدس است که باز هم جوان‌های مهندس ما در این زمینه‌ها کار کردند. خوب، مسؤولیت‌های مهمی هم داشتند؛ الان هم که نگاه می‌کنیم، الحمدلله خیلی از رؤسای کشور مهندسین هستند و این مایه‌ی اعتراض بعضی‌ها هم هست؛ می‌گویند دائم مهندسین را می‌آورند سر کار.

کاری که شما باید بکنید این است که اولاً این مسأله‌ی «ما می‌توانیم» - که خوشبختانه یک شعار مقبولی در نزد همه‌ی انسان‌های منصف در این کشور است - را به مردم نشان بدهید؛ همین‌طوری که در نوشته‌ی ایشان هم ذکر شده. در بخش‌های مختلف تلاش کنید که کارهای نکرده انجام بگیرد. حالا مثلاً فرض بفرمایید در صادرات خدمات مهندسی ما بیشتر کارهای عمرانی را مشاهده می‌کنیم؛ شما کاری کنید که محصولات مهندسی کشور در مبادلات کشور حضور داشته باشند؛ یعنی واقعاً بتوانیم ما محصول کارهای مهندسین خودمان در کارخانه‌ها و در قطعه‌سازی و در بخش‌های گوناگون وسیع مهندسی را در بازار مبادلات بین‌المللی جهانی عرضه کنیم؛ این کار مهمی است که این هم از عهده‌ی شماها برمی‌آید؛ یعنی شماها در این زمینه الان مسؤولیت دارید،

نشست تعرفه و عدول از شعار رییس‌جمهور

دکتر حسن روحانی، رییس‌جمهور امروز در جریان مبارزات انتخاباتی خود در زمستان و بهار ۱۳۹۲ یک چهره تازه را با خود همراه کرد و از هوش و ذکاوت و نیروی جمع‌شده در پشت او استفاده کرد. این چهره که اکنون رییس دفتر اوست، محمد نهاوندیان، رییس‌وقت اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران بود که با تیزهوشی توانست مبارزات انتخاباتی آن روزها را متقاعد کند در وعده‌های انتخاباتی خود همراه شدن با جریان تشکل‌گرایی را نیز بخشی از شعارهای انتخاباتی دکتر حسن روحانی کند. رییس‌جمهور امروز فردی است که در جریان مبارزات انتخاباتی بهار ۱۳۹۲ بارها با صراحت بیان کرد که نقش تشکل‌ها در جریان تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری‌ها افزایش خواهد یافت. معاون اول رییس‌جمهور نیز بارها در مناسبت‌های گوناگون این مطلب را بیان کرده و با صراحت گفته است که هیچ تصمیم اقتصادی در دولت اتخاذ نمی‌شود مگر اینکه با تشکل‌ها مشورت شود. درحالی‌که انتظار می‌رفت اجزای دولت این خواست و وعده‌های انتخاباتی رییس‌جمهور و معاون اول رییس‌جمهور را اجرایی کند اما در برخی از وزارتخانه‌ها به‌ویژه در بخش‌هایی که تضاد تولید داخل با واردات به اوج می‌رسد این مسأله نادیده گرفته می‌شود. درحالی‌که کمیسیون ماده یک آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات دولت را موظف کرده است از آمارهای دقیق تشکل‌ها و نهادهای غیردولتی برای استفاده در وضع تعرفه استفاده کند اما در ۶ اسفندماه این اتفاق نیفتاد و بدون دعوت از نمایندگان صنعت قند برای ارائه آمار و ارقام دقیق چه از لحاظ قیمت‌های جهانی و چه از حیث تولید و موجودی و میزان مورد نیاز برای واردات، نسبت به تعیین تعرفه شکرخام و شکرسفید تصمیم‌گیری شد. به‌نظر می‌رسد که تعرفه‌های تعیین شده، از ماده ۱۶ قانون افزایش بهره‌وری محصولات کشاورزی نیز عدول کرده و برای تعطیل کارخانه‌های قند کشور توانایی کافی دارند. آیا عدم دعوت از نمایندگان تشکل‌ها برای حضور در مهمترین نشست مرتبط با یک صنعت عدول از اندیشه و خواست شعارهای رییس‌جمهور و مغایرت کامل با قانون‌های جاری نیست؟

از صفحه اول

بسم‌الله الرحمن الرحیم

خیلی خوش آمدید آقایان مسؤولان مجموعه‌های مهندسی کشور. درباره‌ی مسائل مهندسی، آقای مهندس باهنر مطالب گفتنی را بیان کردند. این گستره‌ی عظیم کار مهندسی که البته ایشان تا علوم انسانی هم این را گسترش دادند و دلیل آن را هم مهندسی فرهنگی کشور دانستند - آنجا البته مهندسی به معنای لغوی آن به کار رفته، به معنای مهندسی اصطلاحی نیست - ولی خوب، همین مقداری هم که ایشان شرح دادند، درست است؛ دامنه‌ی کار مهندسی در کشور حقاً و انصافاً گسترده است؛ و توصیفی که ایشان کردند، توصیف خوبی است؛ پیشنهادهایی هم که در خلال نامه‌ی ایشان بود که من قبلاً هم این نامه را مطالعه کرده بودم، پیشنهادهای درستی است؛ ما هم تأیید می‌کنیم.

یک نکته در زمینه‌ی مسائل مربوط به مهندسین کشور در بیان ایشان ناگفته ماند و آن نقش مجموعه‌های جوان مهندسی در مسائل انقلاب بود؛ هم در دوران مبارزات انقلابی، دانشکده‌های فنی ما در همه‌جای کشور جزو پیشروان مبارزات بودند؛ هم بعد از پیروزی انقلاب، به‌خصوص در دوران دفاع مقدس، مهندسین واقعاً آنجا سربازان از جان‌گذشته‌ای بودند که همه‌ی توانایی خود، نیروی خود، استعداد خود، هنر خود، نبوغ خود را به‌کار گرفتند که ما در جنگ این‌ها را دیدیم.

مناصحه
شکر

انجمن مهندسی کارخانهداران و مهندسان مشاور ایران

زیر نظر شورای نویسندگان

تلفن و نمابر: ۸۸۹۶۹۰۵۵ - ۸۸۹۶۹۹۰۳

نشانی: تهران - میدان دکتر فاطمی - خیابان

شهید گمنام - شماره ۱۴